

กลวิธีทางภาษาและแนวคิดของไบเซียมซีศาลเจ้าโรงเกือก : กรณีศึกษาตามแนวคิดวัจนกรรม

ชัชศรัณย์ จิตคงคา¹

รับบทความ 26 มีนาคม 2568 แก้ไขบทความ 27 พฤษภาคม 2568 ตอรับ 19 มิถุนายน 2568

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีทางภาษาและแนวคิดที่ปรากฏในไบเซียมซีของศาลเจ้าโรงเกือก เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร โดยมีเป้าหมายหลัก 2 ประการ ได้แก่ 1) วิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่ใช้ในไบเซียมซี และ 2) วิเคราะห์แนวคิดที่สื่อผ่านข้อความในไบเซียมซี การวิจัยดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การวิเคราะห์เอกสารจากไบเซียมซีจำนวน 50 ใบที่สุ่มคัดเลือกจากศาลเจ้าโรงเกือก อาศัยกรอบแนวคิด วัจนกรรมของ Searle (1976) ในการวิเคราะห์โครงสร้างถ้อยคำ เจตนาการสื่อสาร และการถ่ายทอดคุณค่าทางวัฒนธรรม ผลการวิจัยพบว่า 1) ไบเซียมซีใช้วัจนกรรมหลากหลายประเภท ได้แก่ วัจนกรรมชี้แนะ บอกกล่าว แสดงความรู้สึก และผูกมัด โดยถ้อยคำมีลักษณะสั้น กระชับ สื่อเจตนาในการโน้มน้าว ชี้แนะ ตักเตือน และให้กำลังใจผู้รับสารในเชิงศีลธรรม และ 2) แนวคิดที่ปรากฏในไบเซียมซีครอบคลุมทั้งแนวคิดทางพุทธศาสนา ค่านิยมแบบจีน และแนวคิดร่วมสมัย เช่น ความเข้าใจเรื่องกรรม การยึดมั่นในคุณธรรม การเปลี่ยนแปลงตนเอง การใช้สติและเหตุผล การให้คุณค่ากับครอบครัว การยอมรับความไม่แน่นอน การมีศรัทธาเป็นแรงผลักดัน ความหวังเป็นพลังชีวิต การตระหนักในบุญ-บาป และการให้ความหมายแก่ถ้อยคำในฐานะคำสอนชีวิต ไบเซียมซีของศาลเจ้าโรงเกือกจึงมิใช่เพียงคำพยากรณ์โชคชะตา หากเป็นเครื่องมือทางภาษาและวัฒนธรรมที่สะท้อนคุณค่าทางความเชื่อและวัฒนธรรมของชุมชนไทย-จีนอย่างลึกซึ้ง

คำสำคัญ: ไบเซียมซี, ศาลเจ้าโรงเกือก, วัจนกรรม, คติธรรม

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา อีเมล: Aj.Chatsarun@gmail.com

Linguistic Strategies and Conceptual Reflections in Fortune Sticks at Rong Kiek Shrine : A Case Study Based on the Speech Act Theory

Chatsarun Jitkhongkha¹

Received 26 March 2025; revised 27 May 2025; accepted 19 June 2025

Abstract

This research article aims to investigate the linguistic strategies and underlying conceptual themes found in the fortune sticks (siam si) at Rong Kiek Shrine located in the Samphanthawong District of Bangkok. The study has two main objectives: (1) to analyze the linguistic strategies employed in the texts of the fortune sticks, and (2) to explore the conceptual reflections conveyed through these messages. Employing a qualitative research methodology, the study analyzes 50 randomly selected fortune sticks from Rong Kiek Shrine using Searle's (1976) Speech Act Theory as the primary analytical framework. The analysis focuses on linguistic structures, communicative intentions, and the transmission of cultural values. The findings revealed that (1) the fortune sticks utilize a range of speech acts—directives, representatives, expressives, and commissives—through concise language that conveys intentions to persuade, advise, warn, and encourage the recipients in morally driven ways. (2) The conceptual themes identified in the texts encompass Buddhist philosophies, traditional Chinese values, and contemporary life perspectives. These include the notion of *Karma*, the pursuit of virtue, self-transformation, the use of mindfulness and reason, the importance of family and kinship, acceptance of uncertainty, faith as a driving force, hope as motivational energy, moral awareness, and the interpretation of language as a means of ethical instruction. The fortune sticks at Rong Kiek Shrine serve not merely as tools of divination, but as linguistic and cultural instruments that deeply reflect the belief systems and cultural values of the Thai-Chinese community.

¹ Assistant Professor Dr., Thai Language Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Bansomdejchaopraya Rajabhat University, E-mail: Aj.Chatsarun@gmail.com

Keywords: Fortune sticks, Rong Kiek Shrine, Speech acts, Moral Teachings

บทนำ

ในบริบทของสังคมไทย-จีนซึ่งมีการผสมผสานความเชื่อและวัฒนธรรมมายาวนาน “ใบเซียมซี” นับเป็นหนึ่งในเครื่องมือที่สะท้อนความศรัทธา ความหวัง และการแสวงหาคำแนะนำในการดำเนินชีวิตอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะในศาลเจ้าจีนที่สืบทอดประเพณีและพิธีกรรมมายาวนานหลายชั่วอายุคน ตัวอย่างสำคัญคือ ศาลเจ้าโรงเกือก หรือที่รู้จักในภาษาจีนแคะว่า “ฮั่นหว่องกง” และในภาษาจีนกลางว่า “ฮั่นหวางกง” ตั้งอยู่ในเขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร ศาลเจ้าแห่งนี้ถือเป็นหนึ่งในศาลเจ้าที่เก่าแก่ที่สุดในย่านเยาวราช โดยมีประวัติย้อนไปถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และมีอายุยาวนานกว่าร้อยปี จากข้อมูลบนแผ่นป้ายศิลาภายในศาลเจ้าระบุว่า พ่อค้าชาวจีนฮากกา (จีนแคะ) ซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์จีนที่อพยพเข้ามาค้าขายในกรุงเทพมหานครตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 1 ได้อัญเชิญซีเถ่ารูปจากกระถางบูชาเทพเจ้าฮั่นหว่องกงจากประเทศจีนมาประดิษฐานในประเทศไทยในปี พ.ศ. 2432 (ตรงกับปีที่ 15 แห่งรัชสมัยจักรพรรดิฉานสวี่) เพื่อเป็นศูนย์รวมจิตใจและศรัทธาแก่ชุมชน (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย 2563: 88) นับแต่นั้น ศาลเจ้าแห่งนี้มิใช่เพียงสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา แต่ยังทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางของการธำรงอัตลักษณ์ชาวไทยเชื้อสายจีน การถ่ายทอดคติธรรม และการปลูกฝังค่านิยมด้านจริยธรรมของชุมชนมาอย่างต่อเนื่อง

สำหรับชื่อ “ศาลเจ้าโรงเกือก” นั้น มีที่มาจากบริเวณโดยรอบศาลเจ้าในอดีตซึ่งเคยเป็นแหล่งผลิตรองเท้า (เกือก) ที่มีชื่อเสียง จึงกลายเป็นชื่อเรียกขานศาลเจ้าตามภูมินามท้องถิ่น (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย 2563: 89) ศาลเจ้าโรงเกือกเป็นพื้นที่ที่สะท้อนถึงพลังของวัฒนธรรมจีนที่ยังรากลึกในวิถีชีวิตของผู้คนในย่านเยาวราช พิธีกรรมต่าง ๆ ที่ยังคงสืบทอด เช่น การไหว้เจ้า การบูชาบรรพบุรุษ และการเสี่ยงเซียมซี ล้วนเป็นการสื่อสารผ่านสัญลักษณ์และถ้อยคำที่มีความหมายแฝงลึก การเสี่ยงเซียมซีจึงมิได้เป็นเพียงพิธีกรรมเพื่อทำนายโชคชะตาเท่านั้น หากแต่เป็นการรับถ้อยคำที่แฝงด้วยแนวคิดทางศาสนา จริยธรรม

และคติชีวิต ซึ่งชี้้นำความคิดและการกระทำของผู้เสี่ยงทาย ใบเซียมซีในศาลเจ้าโรงเกือกจึงเป็นสื่อวัฒนธรรมที่หลอมรวมความเชื่อและภาษาทางวัฒนธรรมเข้าด้วยกัน เป็นแหล่งข้อมูลที่สะท้อนระบบค่านิยมของชุมชนไทย-จีน ทั้งในมิติของความศรัทธา ความหวัง และปัญญาในการดำรงชีวิต ข้อความที่ปรากฏในใบเซียมซีมีลักษณะเฉพาะที่น่าสนใจ สั้น กระชับ แต่เปี่ยมไปด้วยความหมายเชิงเปรียบเทียบ คำสั่ง คำเตือน และคำแนะนำที่แฝงอยู่ในถ้อยคำเหล่านี้มิใช่เพียงภาษาธรรมดา แต่เป็นการจัดวางกลวิธีทางภาษาเพื่อกระตุ้นการสะท้อนคิดของผู้รับสาร ในมิติทางภาษาศาสตร์ การสื่อสารลักษณะนี้สามารถศึกษาได้ผ่านกรอบวัจนกรรม (Speech Act) ที่มีเป้าหมายในการโน้มน้าว ชี้แนะ และชักจูงให้ผู้รับสารเกิดการกระทำหรือการคิดพิจารณาอย่างใคร่ครวญ ข้อความที่ปรากฏในรูปของคำสั่งหรือคำเตือนจึงมิใช่ถ้อยคำธรรมดา แต่เป็นการกระทำผ่านถ้อยคำซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมและความคิดของผู้เสี่ยงเซียมซี (Searle 1976)

กลวิธีการใช้ภาษาในใบเซียมซีศาลเจ้าโรงเกือกมีลักษณะการใช้ภาษาที่สั้นกระชับ ได้ใจความ ในหนึ่งใบเซียมซีจะสื่อสารข้อมูลหลายด้าน จากการพิจารณาตัวอย่างใบเซียมซีของศาลเจ้าโรงเกือก เช่น ใบที่ 1 ซึ่งระบุว่า “คดีให้ประนีประนอมยอมความกัน ป่วยไข้ให้สะเดาะเคราะห์แก้กรรม ยศศักดิ์ได้แน่แต่ช้าหน่อย ลางมีบ้าง คู่ครองสมหวัง ทุกอย่างต้องใจเย็น ๆ ค่อยเป็นค่อยไป ให้ละชั่ว เพียรทำความดีและหมั่นทำบุญกุศล จึงจะพ้นภัย” จะเห็นได้ว่า ในใบเซียมซีเพียงหนึ่งใบสามารถสื่อสารข้อมูลหลายด้าน ทั้งด้านคติความ สุขภาพ เกียรติยศ โชคลาภ ความรัก ตลอดจนคำแนะนำในการปฏิบัติตนเชิงศีลธรรม ซึ่งล้วนเชื่อมโยงกับระบบความเชื่อทางศาสนาและค่านิยมของชุมชนไทย-จีนไว้ ใบเซียมซีของศาลเจ้าโรงเกือกจึงควรได้รับการพิจารณา ไม่ใช่เพียงในฐานะวัตถุประกอบพิธีกรรม หากแต่เป็นตัวบทภาษาที่มีคุณค่าเชิงวัฒนธรรม เป็นเครื่องมือสื่อสารที่เต็มไปด้วยนัยทางศาสนา จริยธรรม และปรัชญาชีวิต ซึ่งสามารถศึกษาได้ผ่านกรอบแนวคิดทางวัจนกรรม (Speech Acts) เพื่อเข้าใจบทบาทของภาษาในการสร้างความหมาย สื่อสารคุณค่า และธำรงความเชื่อดั้งเดิมของสังคมร่วมสมัย

การศึกษากลวิธีทางภาษาและแนวคิดที่ปรากฏในใบเซียมซีศาลเจ้าโรงเกือกจึงมีคุณค่าทางวิชาการในหลายมิติ ได้แก่ ประการแรก ใบเซียมซีมิใช่เพียงข้อความทำนายโชคชะตา หากแต่เป็นถ้อยคำพิธีกรรม ที่มีเจตนาแฝงในการโน้มน้าว ชี้แนะ และเตือนสติ โดยอาศัย

การกระทำผ่านคำพูด ซึ่งมีผลต่อความคิด พฤติกรรม และการตัดสินใจของผู้รับสารอย่างลึกซึ้ง ประการที่สอง ถ้อยคำในใบเขียนซีสะท้อนระบบคุณค่าทางศีลธรรมที่หล่อหลอมด้วยหลักคำสอนของพุทธศาสนาและลัทธิขงจื้อ เช่น ความอดทน ความกตัญญู ความอ่อนน้อม และการไม่ยึดติดกับโลกธรรม ซึ่งเชื่อมโยงกับอุดมคติของชุมชนไทย-จีนในเชิงจริยธรรมและวัฒนธรรม ประการที่สาม ใบเขียนซีอาจถือเป็นวรรณกรรมขนาดสั้นที่มีลักษณะเฉพาะทั้งด้านโครงสร้างถ้อยคำ ความกระชับ และการใช้โวหารที่เชื่อมโยงภาษาเข้ากับชีวิตจริงของผู้คน และประการสุดท้าย ใบเขียนซีเป็นส่วนหนึ่งของมรดกทางภาษาและวัฒนธรรมที่มีบทบาทในชีวิตประจำวันของผู้คน การศึกษานี้จึงมีส่วนในการอนุรักษ์ ทำความเข้าใจ และยกระดับคุณค่าของภาษาในบริบทศาสนา ความเชื่อ และการดำเนินชีวิตอย่างมีจริยธรรม ดังนั้นใบเขียนซีของศาลเจ้าโรงเกือกจึงมิได้เป็นเพียงเครื่องมือในการทำนายโชคชะตา แต่เป็นสื่อทางภาษาและวัฒนธรรมที่สะท้อนระบบความเชื่อและค่านิยมของชุมชนไทย-จีนอย่างเป็นรูปธรรม ข้อความในใบเขียนซีแสดงให้เห็นถึงบทบาทของภาษาในฐานะเครื่องมือที่เชื่อมโยงศรัทธาจริยธรรม และความทรงจำร่วมของสังคม การศึกษาครั้งนี้จึงมีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าการวิเคราะห์เชิงถ้อยคำ เพราะเป็นการทำความเข้าใจภาษาภายใต้บริบทวัฒนธรรมที่ยังคงมีพลังในการหล่อหลอมความคิดและพฤติกรรมของผู้คนในชีวิตประจำวัน การวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาและแนวคิดในใบเขียนซีจึงเป็นอีกหนึ่งแนวทางที่ช่วยขยายขอบเขตการศึกษาเกี่ยวกับภาษาในฐานะกลไกสำคัญของการถ่ายทอดคุณค่าและวิถีชีวิตของชุมชนอย่างลึกซึ้ง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาของใบเขียนซีศาลเจ้าโรงเกือก
2. เพื่อวิเคราะห์แนวคิดของใบเขียนซีศาลเจ้าโรงเกือก

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษานี้กำหนดขอบเขตเฉพาะที่ใบเขียนซีของศาลเจ้าโรงเกือก เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นศาลเจ้าจีนที่มีความเก่าแก่และมีบทบาทสำคัญในชุมชนไทย-จีน โดยมุ่งวิเคราะห์ใบเขียนซีจำนวน 50 ใบที่สุ่มคัดเลือกจากชุดใบเขียนซีที่ใช้จริงในพิธีกรรมเสี่ยงทายในศาลเจ้าแห่งนี้ การวิเคราะห์จะดำเนินภายใต้กรอบแนวคิดวัฒนธรรมของ Searle

(1976) โดยมุ่งเน้นศึกษาโครงสร้างทางภาษา กลวิธีในการสื่อสารรวมถึงแนวคิดและคุณค่าทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในข้อความของไบเซียมซี ทั้งนี้ขอบเขตการวิเคราะห์ครอบคลุมเฉพาะข้อความที่อยู่บนไบเซียมซีโดยตรง โดยไม่รวมบริบทอื่น เช่น คำอธิบายประกอบจากผู้ดูแลศาลเจ้า หรือสื่ออื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษานี้ตามกรอบแนวคิดวัจนกรรมของ Searle (1976) ซึ่งให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์ถ้อยคำในฐานะ “การกระทำทางภาษา” (speech acts) ที่มีเจตนาในการสื่อสารเฉพาะเจาะจง ทั้งในระดับความหมาย ประเภคำ และรูปประโยค โดยผู้วิจัยมุ่งวิเคราะห์ลักษณะของวัจนกรรมตามกลุ่มหลักและประเภทย่อย เพื่อให้เข้าใจถึงกลวิธีในการสื่อสารและเจตนาที่แฝงอยู่ในถ้อยคำของไบเซียมซี วัจนกรรมที่ปรากฏในไบเซียมซีสามารถจำแนกออกได้เป็น 5 กลุ่มหลักตามแนวคิดของ Searle ได้แก่

1. วัจนกรรมกลุ่มชี้แนะ (Directives) เป็นวัจนกรรมที่ผู้พูดมีเจตนาให้ผู้ฟังดำเนินการบางอย่าง แบ่งเป็น 3 ประเภทย่อย ได้แก่ วัจนกรรมสั่งสอน วัจนกรรมบอกให้ทำ และวัจนกรรมแนะนำ โดยทั้งหมดมีเป้าหมายในการชี้แนะแนวทางพฤติกรรม

2. วัจนกรรมกลุ่มบอกกล่าว (Representatives) คือวัจนกรรมที่ผู้พูดใช้เพื่อแสดงข้อมูลหรือข้อเท็จจริงตามที่ตนเชื่อว่ามีอยู่จริง แบ่งออกเป็น 6 ประเภทย่อย ได้แก่ วัจนกรรมกล่าวให้ข้อมูล วัจนกรรมกล่าวตำหนิ วัจนกรรมกล่าวเปิดเรื่อง วัจนกรรมกล่าวปิดเรื่อง วัจนกรรมปฐกฐา-วิสาขนา และวัจนกรรมเรื่องเล่า

3. วัจนกรรมกลุ่มแสดงความรู้สึก (Expressives) เป็นวัจนกรรมที่ถ่ายทอดอารมณ์ทัศนคติ หรือความรู้สึกของผู้พูดต่อสถานการณ์หรือเหตุการณ์ โดยแบ่งเป็น 3 ประเภทย่อย ได้แก่ วัจนกรรมแสดงความคิดเห็น วัจนกรรมให้กำลังใจ และวัจนกรรมแสดงความยินดี

4. วัจนกรรมกลุ่มผูกมัด (Commissives) เป็นวัจนกรรมที่แสดงถึงความตั้งใจหรือพันธะที่ผู้พูดมุ่งจะกระทำในอนาคต มี 5 ประเภทย่อย ได้แก่ วัจนกรรมปณิธาน วัจนกรรมตักเตือน วัจนกรรมขอร้อง วัจนกรรมสัญญา และวัจนกรรมอวยพร

5. วจนกรรณกลุ่มแถลงการณ (Declaratives) เป็นวจนกรรณที่มีผลกระทบต่อสถานภาพของผู้ฟังหรือบริบทในทางสังคมทันทีเมื่อกล่าวออกไป โดยในการศึกษานี้พบเพียงประเภทเดียวคือ วจนกรรณประกาศ

การจำแนกวจนกรรณทั้ง 5 กลุ่มนี้ช่วยให้สามารถเข้าใจถึงโครงสร้างทางภาษาและการใช้ถ้อยคำในใบเขียนซีได้อย่างลึกซึ้ง โดยเน้นให้เห็นถึงเจตนาการสื่อสารที่สัมพันธ์กับคติความเชื่อและคุณค่าทางวัฒนธรรมของชุมชนไทย-จีน

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ดำเนินการภายใต้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Research) เป็นเครื่องมือหลักในการศึกษาวิถีทางภาษาและแนวคิดที่ปรากฏในใบเขียนซีของศาลเจ้าโรงเกือก เพื่อทำความเข้าใจบทบาทของภาษาในการถ่ายทอดคตินิยม ความเชื่อ และคุณค่าทางศีลธรรมในบริบทวัฒนธรรมไทย-จีน โดยอาศัยกรอบแนวคิดวจนกรรณของ เซอร์ล (Searle & J. R. 1976) การดำเนินการวิจัยประกอบด้วย 6 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ 1) การรวบรวมข้อมูลจากใบเขียนซีจำนวน 50 ใบที่สุ่มเลือกจากศาลเจ้าโรงเกือก โดยพิจารณาโครงสร้างประโยค ลักษณะภาษา และแนวคิดที่ปรากฏในถ้อยคำ 2) การคัดเลือกตัวอย่างที่มีความหลากหลายในเชิงเนื้อหา และรูปแบบการใช้ภาษาเพื่อให้ครอบคลุมรูปแบบวจนกรรณต่าง ๆ 3) การจัดระบบข้อมูลโดยใช้แบบฟอร์มวิเคราะห์เฉพาะด้านวจนกรรณพร้อมทั้งบันทึกในรูปแบบดิจิทัล 4) การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยจำแนกวจนกรรณตามแนวคิดของ Searle 5) การสังเคราะห์และอภิปรายผล โดยเชื่อมโยงข้อมูลกับระบบความเชื่อ คตินิยม และค่านิยมของชุมชนไทย-จีน และ 6) การจัดเรียงผลการศึกษาในรูปแบบการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจกลวิธีทางภาษาและแนวคิดในใบเขียนซีอย่างเป็นระบบ

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาการใช้ภาษาในใบเซียมซีของศาลเจ้าโรงเกือก เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร โดยใช้กรอบแนวคิดวัจนปฏิบัติศาสตร์และอรรถศาสตร์ พบว่า ใบเซียมซีมิได้เป็นเพียงคำพยากรณ์โชคชะตาเท่านั้น หากแต่เป็นเครื่องมือทางภาษาและวัฒนธรรมที่สื่อสารคติธรรม แนวคิดศีลธรรม และคุณค่าทางสังคมในรูปแบบที่กระชับแต่ลึกซึ้ง ใบเซียมซีที่นำมาศึกษาจำนวน 50 ใบ ได้รับการคัดเลือกจากชุดใบเซียมซีที่ใช้จริงในศาลเจ้าโรงเกือก ซึ่งเป็นศาลเจ้าจีนเก่าแก่ที่มีบทบาทสำคัญในชุมชนไทย-จีน และยังคงรักษาพิธีกรรมเสี่ยงทายตามประเพณีดั้งเดิมอย่างต่อเนื่อง จากการวิเคราะห์ใบเซียมซีพบว่า มีลักษณะการใช้ภาษาและแนวคิดที่สำคัญจำแนกผลการศึกษาได้ 2 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) กลวิธีทางภาษาของใบเซียมซีศาลเจ้าโรงเกือก 2) แนวคิดของใบเซียมซีศาลเจ้าโรงเกือก รายละเอียด ดังนี้

1. กลวิธีทางภาษาของใบเซียมซีศาลเจ้าโรงเกือก การศึกษาภาษาที่ปรากฏในใบเซียมซีศาลเจ้าโรงเกือกสามารถทำความเข้าใจได้อย่างเป็นระบบผ่านกรอบแนวคิดเรื่อง “วัจนกรรม” (Speech Acts) ตามทฤษฎีของ Searle (1976) ซึ่งเน้นการวิเคราะห์เจตนาของผู้พูดที่แฝงอยู่ในถ้อยคำ และผลกระทบที่มีต่อผู้รับสาร ถ้อยคำในใบเซียมซีมีลักษณะของวัจนกรรมที่หลากหลาย ได้แก่ วัจนกรรมกลุ่มชี้แนะ วัจนกรรมกลุ่มบอกกล่าว วัจนกรรมกลุ่มแสดงความรู้สึก และวัจนกรรมกลุ่มผูกมัด ตามการจำแนกของ Searle โดยมีรายละเอียดของแต่ละกลุ่มดังนี้

1.1 วัจนกรรมกลุ่มชี้แนะ เป็นวัจนกรรมที่ผู้พูดมีเจตนาในการผลักดันให้ผู้ฟังดำเนินการบางสิ่งบางอย่างหรือหลีกเลี่ยงบางสิ่งบางอย่าง โดยถ้อยคำที่ใช้มักแสดงออกอย่างชัดเจนถึงความต้องการให้เกิดการปฏิบัติในระดับพฤติกรรม ทั้งนี้ผู้พูดมิได้เพียงถ่ายทอดข้อมูลหรือความรู้สึก แต่ตั้งใจสื่อสารเพื่อให้ผู้ฟังนำเนื้อหาที่รับฟังไปปรับใช้ในชีวิตจริง ลักษณะของภาษาที่ใช้ในวัจนกรรมกลุ่มนี้มักปรากฏในรูปของคำสั่ง คำแนะนำ หรือคำเตือน โดยมีคำกริยาที่แสดงเจตนาอย่างชัดเจน เช่น “จง...” “อย่า...” “ให้...” “ควร...” “ต้อง...” ตัวอย่างเช่น คำว่า “จง...” ใบที่ 1 “**จงหมั่นทำความดี จะพ้นภัย**” ผู้พูดมีเจตนาแนะนำหรือสั่งให้กระทำ ใบที่ 13 “**จงตั้งมั่นอยู่ในความดี อย่าออกนอกกลุ่มนอกทาง**” สั่งให้ยึดมั่นในคุณธรรม ใบที่ 18 “**จงหมั่นทำบุญกุศลเสมอ จะนำพาสิ่งดี ๆ มาสู่ชีวิต**” แนะนำแนวปฏิบัติทางจริยธรรม ใบที่ 24 “**จงหมั่นสวดมนต์ ทำความดีและทำบุญสวดเคราะห์เสมอ**”

ใบที่ 43 “จงหมั่นทำบุญกุศลเพื่อเสริมดวงเสมอ” คำว่า “อย่า...” ใบที่ 2 “อย่าดีนจะยิ่งรัด” คำเตือนให้หลีกเลี่ยงการขัดขึ้น ใบที่ 6 “อย่าฟังคนนอกยุยง” แสดงเจตนาสั่งห้าม ใบที่ 22 “อย่าฟังคำยุแหย่ ครบครันจะปรองดอง” การสื่อสารเพื่อป้องกันปัญหา ใบที่ 33 “อย่าโลภเอาลาภยศ” แนะนำให้ละความโลภ ใบที่ 34 “อย่ามีปากเสียงจะนำทุกข์ภัยมาให้” คำว่า “ให้...” ใบที่ 1 “ให้ละชั่ว เพียรทำความดี” ใบที่ 6 “ให้รับทำบุญ” “ให้ปรึกษาพี่น้อง” ใบที่ 20 “ให้รับยุติโดยเร็ว” ใบที่ 39 “ให้ประณีประนอมยอมความ” ใบที่ 48 “คดีให้ยอมความ” คำว่า “ควร...” ใบที่ 2 “ควรรักษาศีลและหมั่นทำบุญกุศลเพื่อเสริมดวง” คำว่า “ต้อง...” ใบที่ 11 “คดีความน่าเป็นห่วง ต้องยุติโดยเร็ว” ใบที่ 20 “ป่วยไข้ ต้องเลือกแพทย์ดี ๆ” ใบที่ 27 “คดี ต้องเร่งประณีประนอมยอมความ” ใบที่ 42 “ป่วยไข้ ต้องเปลี่ยนแพทย์” “คดีคงต้องวางแผนใหม่” ตัวอย่างรายละเอียดวัจนกรรมย่อย 3 ประเภท ได้แก่ วัจนกรรมสั่งสอน วัจนกรรมบอกให้ทำ วัจนกรรมแนะนำ ดังนี้

1.1.1 วัจนกรรมสั่งสอน ผู้พูดมีเจตนาสื่อสารให้ผู้ฟังคิดตามหลักการหลักปฏิบัติที่ผู้พูดสอนและให้ฝึกฝนปฏิบัติ วัจนกรรมที่ผู้พูดมีเจตนา ปลุกฝังแนวคิดหรือค่านิยมเชิงคุณธรรม โดยใช้ภาษาที่ย้ำเตือน เชิงศีลธรรม หรือเป็นคำสอนคล้ายคำเทศนา ใช้คำว่า “จง...”, “อย่า...”, “ควร...” โดยมีเนื้อหาที่แฝงด้วยหลักคำสอนทางพุทธศาสนาหรือจริยธรรมในวัฒนธรรมไทย-จีน เช่น การละเว้นความชั่ว การหมั่นทำบุญ และการยึดมั่นในความดี ตัวอย่างข้อความจากใบเขียนซีที่สะท้อนลักษณะวัจนกรรมสั่งสอน ได้แก่ ใบที่ 1 “ให้ละชั่ว เพียรทำความดีและหมั่นทำบุญกุศล จึงจะพ้นภัย เน้นการละเว้นความชั่ว และกระตุ้นให้ฝึกความเพียรทางจริยธรรม ใบที่ 13 “จงตั้งมั่นอยู่ในความดี อย่าออกนอกกลุ่มนอกทาง” เป็นคำเตือนทางคุณธรรม โดยย้ำความสม่ำเสมอในการรักษาความดี ใบที่ 42 “กลับตัวทำดี พาย่อมคุ้มครอง” เสนอแนวทางการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม โดยเชื่อมโยงความดีเข้ากับผลแห่งการคุ้มครอง ใบที่ 47 “ซำย้าแล้วย้าอีกกว่าจะทำการใด ๆ ต้องถูกต้องตามศีลธรรม” เป็นคำมั่นในลักษณะคำสอนที่ย้ำหลักศีลธรรมเป็นเงื่อนไขในการดำเนินชีวิต ใบที่ 26 “จงละชั่ว ประพฤติดี จะพ้นภัย” เชื่อมโยงเหตุและผลในเชิงศีลธรรม โดยเสนอแนวทางชัดเจนแก่ผู้ฟัง ถ้อยคำในวัจนกรรมสั่งสอนจึงไม่ได้มีเป้าหมายเพียงสร้างแรงจูงใจในการกระทำ แต่ยังทำหน้าที่หล่อหลอมทัศนคติและจิตสำนึกทางคุณธรรมของผู้รับสารในระยะยาว สะท้อนบทบาทของ

ใบเสียมซีในฐานะสื่อที่มีคุณค่าทางจิตวิญญาณ และเป็นส่วนหนึ่งของการส่งผ่านระบบคุณค่าทางสังคมวัฒนธรรม

1.1.2 วัจนกรรมบอกให้ทำ เป็นวัจนกรรมที่ผู้พูดมีเจตนาใช้ถ้อยคำที่มุ่งหวังให้ผู้ฟังปฏิบัติตามคำสั่งหรือลงมือกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างชัดเจนและเฉพาะเจาะจง ต่างจากวัจนกรรมสั่งสอนซึ่งเน้นการปลูกฝังค่านิยมในระยะยาว วัจนกรรมบอกให้ทำ เน้นผลในทางปฏิบัติที่จับต้องได้ โดยมักอยู่ในรูปของการดำเนินการเชิงเร่งด่วนหรือการตัดสินใจในสถานการณ์เฉพาะลักษณะทางภาษาที่ใช้ในวัจนกรรมประเภทนี้ มักปรากฏคำกริยาเชิงบังคับหรือกริยาเร่งรัด เช่น “ให้...”, “ต้อง...”, “รีบ...”, “เร่ง...” ซึ่งสะท้อนความชัดเจนของคำสั่งและความคาดหวังของผู้พูดว่าผู้ฟังจะตอบสนองด้วยการกระทำอย่างเป็นรูปธรรม ตัวอย่างข้อความจากใบเสียมซีศาลเจ้าโรงเกือกที่สะท้อนลักษณะวัจนกรรมบอกให้ทำ ได้แก่ ใบที่ 6 “อย่าฟังคนนอกยุยงขอให้ปรึกษาพี่น้อง” มีเจตนาสั่งให้หลีกเลี่ยงการฟังคำยุยง และแนะนำให้ดำเนินการหารือกับคนในครอบครัวเพื่อป้องกันความขัดแย้ง ใบที่ 20 “ให้รีบยุติโดยเร็ว” ใช้คำกริยา “ให้รีบ” เพื่อเน้นความเร่งด่วนของการยุติปัญหา โดยเฉพาะกรณีที่เกี่ยวข้องกับข้อพิพาท ใบที่ 27 “คดีต้องเร่งประนีประนอมยอมความ” แสดงคำสั่งอย่างมีนัยทางกฎหมาย และเน้นการแก้ปัญหาด้วยวิธีสันติ ใบที่ 39 “ให้ประนีประนอมยอมความ” คำสั่งในรูปคำแนะนำเฉพาะเจาะจงที่เสนอแนวทางในการยุติข้อขัดแย้ง ใบที่ 11 “คดีความน่าเป็นห่วง ต้องยุติโดยเร็ว” แสดงความกังวลเชิงสถานการณ์ พร้อมทั้งชี้แนะแนวทางที่จำเป็นต้องดำเนินการทันที ถ้อยคำในวัจนกรรมประเภทนี้มีลักษณะตรงไปตรงมา ไม่อ้อมค้อม และมุ่งเน้นผลลัพธ์เชิงปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม การใช้วัจนกรรมบอกให้ทำในใบเสียมซีสะท้อนให้เห็นว่า ผู้เขียนข้อความตั้งใจสื่อสารกับผู้เสี่ยงทายในฐานะผู้ให้คำแนะนำที่มีลักษณะกึ่งคำสั่งในบริบทที่ต้องการการตัดสินใจหรือการดำเนินการเร่งด่วน เช่น การยุติคดี การประนีประนอม หรือการปรึกษาหารือ วัจนกรรมประเภทนี้จึงมิได้เพียงเสนอความคิดเชิงปรัชญาหรือศีลธรรม หากแต่แสดงให้เห็นบทบาทของภาษาที่มุ่งผลในทางพฤติกรรม

1.1.3 วัจนกรรมแนะนำ เป็นวัจนกรรมย่อยที่มีลักษณะเฉพาะแตกต่างจากวัจนกรรมประเภทอื่นในกลุ่มเดียวกันตรงที่ผู้พูดมิได้ใช้คำสั่งโดยตรง หากแต่มีเจตนาเสนอแนะแนวทางที่เห็นว่าเหมาะสมหรือเป็นประโยชน์ต่อผู้ฟัง โดยเปิดโอกาสให้ผู้ฟัง

ใช้วิจารณ์งานในการพิจารณาและตัดสินใจว่าจะปฏิบัติตามหรือไม่ ถ้อยคำที่ใช้ในวิจารณ์กรรม
แนะนำ มักปรากฏในลักษณะสุภาพ แผงคำเตือน คำปรึกษา และน้ำเสียงที่แสดงความห่วงใย
โดยไม่ได้ออกคำสั่งอย่างเคร่งครัด ลักษณะทางภาษาของวิจารณ์ประเภทนี้จึงมักมี
ลักษณะคล้ายสุภาพนิพนธ์ คำคม หรือคำเตือนที่มีนัยทางศีลธรรม จากการศึกษาข้อความในใบ
เขียนซีตลาลเจ้าโรงเกือก พบว่าวิจารณ์แนะนำปรากฏในหลายใบ เช่น ใบที่ 2 “ให้รักษา
สภาพเดิมขณะนี้ไว้จะดีกว่า” เป็นการเสนอแนะให้ไม่เปลี่ยนแปลงสถานการณ์ในขณะนั้น
โดยพิจารณาตามหลักของความมั่นคงและความปลอดภัย ใบที่ 15 “ลามมิควรได้ อย่าข้องแวะ”
เตือนให้หลีกเลี่ยงสิ่งที่ดูเหมือนจะได้ผลประโยชน์แต่มีเบื้องหลังที่ไม่ชอบธรรม ใบที่ 22
“อย่าฟังคำยุแหย่ ครอบครัวจะปรองดอง” ชี้แนวทางสู่ความสงบในครอบครัว โดยแนะนำ
ให้ระวังถ้อยคำจากบุคคลภายนอก ใบที่ 33 “อย่าโลภเอาลาภยศ จะได้ไม่คุ้มเสีย”เตือนให้
ระวังความโลภ และเสนอแนวทางการยับยั้งตนจากความโลภ ใบที่ 38 “อย่าวุ่นวายทำอะไร
โดยไม่รอบคอบ”เตือนให้มีสติและไตร่ตรองก่อนลงมือกระทำสิ่งใด โดยเสนอแนวปฏิบัติ
อย่างชัดเจนแต่ไม่บีบบังคับ วิจารณ์แนะนำจึงเป็นกลวิธีทางภาษาที่สะท้อนความสัมพันธ์
ระหว่างผู้พูดและผู้ฟังในเชิงเมตตา ผู้พูดทำหน้าที่เสมือนผู้ให้คำปรึกษาที่หวังดีและเคารพใน
เสรีภาพของผู้ฟัง ในขณะเดียวกันก็ชี้แนะแนวทางที่เชื่อว่าดีที่สุดโดยไม่กดดัน วิจารณ์ประเภทนี้
จึงมีบทบาทสำคัญในการสร้างดุลยภาพระหว่างการแนะนำและการเคารพเจตจำนงของผู้รับสาร
และสะท้อนวิถีคิดในวัฒนธรรมไทย-จีนที่ให้ความสำคัญกับการพูดด้วยถ้อยคำที่นุ่มนวล รอบคอบ
และเอื้อต่อการรับฟัง

1.2 วิจารณ์กลุ่มบอกกล่าว วิจารณ์ที่ผู้พูดแสดงข้อเท็จจริง หรือความเชื่อ
ที่ตนถือว่าเป็นจริง ผู้พูดมีเจตนาสื่อสารให้ผู้ฟังทราบถึงสิ่งที่เกิดขึ้นโดยส่วนใหญ่เป็นข้อมูล
ประเภทข้อเท็จจริง เป็นการแสดงความเชื่อหรือข้อมูลที่ผู้พูดเห็นว่าเป็นจริง โดยมักปรากฏ
ในรูปประโยคบอกเล่า เช่น “จะ...”, “เป็น...”, “มี...” เช่น ตัวอย่างที่มีคำว่า “จะ...”
สื่อถึงเหตุการณ์ในอนาคตหรือการพยากรณ์เชิงศรัทธา ใบที่ 3 “ปีนี้**จะ**ยิ่งเจริญด้วยยศศักดิ์
ทรัพย์สินเพิ่มพูน” แสดงความเชื่อของผู้พูดว่าอนาคตจะดี ใบที่ 4 “ปีที่แล้วค่อนข้างผิดหวัง
ปีนี้**จะ**สมหวัง” ใบที่ 7 “ปีนี้ดีเลิศประเสริฐสุด ชีวิต**จะ**สำเร็จสมประสงค์” ใบที่ 12 “ทำความดี
ฟ้าย่อมคุ้มครอง... ป่วยไข้**จะ**หายเป็นปกติ” ใบที่ 28 “ปากเป็นเอก นำมาซึ่งลาภยศ ป่วยไข้

จะหายเป็นปกติ” ตัวอย่างที่มีคำว่า “เป็น...” สื่อถึงสถานะหรือคุณสมบัติในปัจจุบันที่ถูกยืนยันหรือแสดงให้รู้ ใบที่ 3 “เป็นคนจิตใจดีมีวาสนา” ใบที่ 5 “เป็นความชนะ ป่วยไข้จะหายเป็นปกติ” ใบที่ 7 “เป็นความจะชนะ ทารกในครรภ์เป็นชาย” ใบที่ 36 “ลาภยศจะมาในบั้นปลายชีวิตแน่ ๆ เป็นความจะชนะคดี” ใบที่ 45 “เจ็บไข้รักษาหาย เป็นความจะชนะ ลาภใหม่หายาก” ตัวอย่างที่มีคำว่า “มี...” ใช้เพื่อแจ้งถึงการมีอยู่ของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น ลาภ โชค ยศ ความสำเร็จ ใบที่ 3 “ทรัพย์สินเพิ่มพูน เป็นความจะชนะ” ใบที่ 21 “ลาภยศมีอุปสรรค คดีให้ประณีประนอมยอมความ” ใบที่ 25 “โลภมากได้ไม่คุ้มเสีย ลาภยศยังไม่มี” ใบที่ 48 “ชีวิตดวงศาตญาณาติชลูกขี้กาวเหน็บ สดท้ายพื้นตัวเมื่อพบผู้อุปถัมภ์... ยศศักดิ์ไม่มี” ใบที่ 50 “ครอบครัวจะปรองดอง เดินทางปลอดภัย ทรัพย์สินพูนทวี” วิจารณ์กรมบอกว่าในใบเขียนชีศาลเจ้าโรงเกือกสะท้อนการแสดงผลของกรรมหรือบุญที่กระทำ ยืนยันผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอันใกล้หรือไกล สร้างความมั่นใจหรือคำปลอบใจ แก่ผู้เสี่ยงทายผ่านโครงสร้างบอกเล่าที่น่าเชื่อถือ ตัวอย่างรายละเอียดวิจารณ์ย่อย 4 ประเภท ได้แก่ วิจารณ์กรมกล่าวให้ข้อมูล วิจารณ์กรมกล่าวดำเนิน วิจารณ์กรมกล่าวเปิดเรื่อง วิจารณ์กรมกล่าวปิดเรื่อง รายละเอียดดังนี้

1.2.1 วิจารณ์กรมกล่าวให้ข้อมูล วิจารณ์กรมที่ผู้พูดมีเจตนาในการให้ผู้ฟังรับทราบ โดยปราศจากเจตนาบังคับหรือโน้มน้าว แต่มีจุดมุ่งหมายเพื่อถ่ายทอดสาระที่ผู้พูดสื่อสารข้อเท็จจริง เหตุการณ์ หรือสภาวะการณ์ต่าง ๆ ถือว่าเป็นความจริง ไม่ว่าจะอยู่ในรูปของเหตุการณ์ในปัจจุบัน อดีต หรือคาดการณ์ในอนาคต ถ้อยคำใน วิจารณ์กรมประเภทนี้มักปรากฏในรูปของ ประโยคบอกเล่าที่มีโครงสร้างทางภาษา เช่น ใช้กริยาในรูปปัจจุบันหรืออนาคต เพื่อแสดงการบอกกล่าวอย่างตรงไปตรงมา ซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับชีวิต ความเป็นอยู่ สุขภาพ โชคลาภ หรือความสัมพันธ์ต่าง ๆ ตัวอย่างเช่น ข้อความจาก ใบที่ 3 ของใบเขียนชีศาลเจ้าโรงเกือก “เป็นคนจิตใจดีมีวาสนา ปีนี้ก็ยังเจริญด้วยยศศักดิ์ ทรัพย์สินเพิ่มพูน เป็นความจะชนะ ป่วยไข้ไม่ร้ายแรง คนจากบ้านจะกลับมาโดยสวัสดิภาพ ทารกในครรภ์เป็นชาย โตขึ้นจะเป็นยอดคน ฮวงซุ้ยดีเลิศ คู่ครองสมหวัง จงทำดี” ข้อความข้างต้นประกอบด้วยชุดวิจารณ์กรมกล่าวให้ข้อมูลที่หลากหลาย โดยแสดงข้อเท็จจริงหรือข้อพยากรณ์ในประเด็นสำคัญหลายด้าน เช่น บุคลิกภาพ (“เป็นคนจิตใจดีมีวาสนา”), การคาดการณ์ด้านโชคลาภ และสุขภาพ (“ปีนี้ก็ยังเจริญด้วยยศศักดิ์ ทรัพย์สินเพิ่มพูน”, “ป่วยไข้ไม่ร้ายแรง”),

ความสัมพันธ์ในครอบครัว (“คนจากบ้านจะกลับมาโดยสวัสดิภาพ”), บุตรหลาน (“ทารกในครรภ์เป็นชาย โตขึ้นจะเป็นยอดคน”), และสภาพแวดล้อมตามคติฮวงจุ้ย (“ฮวงจุ้ยดีเลิศ”) ข้อความ “ปีนี้จะมีภัยด้วยศศกัณฑ์ ทรัพย์สินเพิ่มพูน” ใช้โครงสร้างประโยคบอกเล่า สื่อสิ่งที่จะเกิดขึ้นเพื่อถ่ายทอดข้อมูลในลักษณะของการพยากรณ์ที่มีความหนักแน่น และแนวโน้มเชิงบวก สะท้อนความเชื่อของผู้พูดต่อสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ขณะเดียวกัน ยังแฝงเจตนาปลอบประโลมและเสริมกำลังใจให้แก่ผู้ฟังอย่างมีนัยสำคัญ วัจนกรรมกล่าวให้ข้อมูลในใบเขียนซีทำหน้าที่เสมือนการรายงานสถานการณ์หรือข้อเท็จจริงในชีวิต ซึ่งอาจมีทั้งลักษณะเชิงบวกหรือเชิงเตือน ทั้งนี้ถ้อยคำเหล่านี้มักปรากฏในบริบทที่ผู้ฟังมีความคาดหวังต่อคำตอบหรือทิศทางในชีวิต จึงมีลักษณะเป็นถ้อยคำที่มีน้ำหนัก และมักจะตีความในเชิงความจริงเฉพาะตน โดยอิงกับศรัทธาของแต่ละบุคคล ถ้อยคำจากใบเขียนซีอาจจะช่วยปลอบใจและชี้แนะแนวทางชีวิตตามความเชื่อของผู้คน

1.2.2 วัจนกรรมกล่าวตำหนิ เป็นวัจนกรรมย่อยในกลุ่มวัจนกรรมบอกกล่าวที่ผู้พูดใช้เพื่อแสดงความไม่พอใจหรือวิจารณ์พฤติกรรมของผู้ฟังอย่างชัดเจน โดยอิงจากสิ่งที่ผู้พูดเชื่อว่าเป็นข้อเท็จจริง ทั้งนี้ถ้อยคำในวัจนกรรมประเภทนี้มักสะท้อนการตัดสินคุณค่าหรือพฤติกรรมในเชิงลบ ซึ่งมุ่งให้ผู้ฟังรับรู้ และสำนึกถึงข้อผิดพลาดของตน มากกว่าการสั่งการหรือบังคับ ลักษณะทางภาษาที่พบในวัจนกรรมประเภทนี้มักใช้คำที่แสดงความรู้สึกของพฤติกรรม เช่น “มัก...”, “ชอบ...”, หรือคำที่สื่อถึงผลลัพธ์ในเชิงลบ เช่น “พลาด” “เสียหาย” “ล้มเหลว” ซึ่งช่วยเน้นย้ำความเสี่ยงของการตำหนิให้เด่นชัด ตัวอย่างจาก ใบที่ 17 ของใบเขียนซีศาลเจ้าโรงเกือก มีข้อความว่า “เป็นคนมีวาสนาดี แต่มักทำผิดพลาดบ่อย ๆ จึงพลาดเป็นประจำ ห้ามเป็นความ เจ็บป่วยเพราะกรรมเก่าให้หยุดยาไว้และรีบทำบุญกุศลสะเดาะเคราะห์ คู่ครองไม่สมหวัง คนจากบ้านยังไม่กลับ จงหมั่นทำความดีอย่าได้ดี” ข้อความตอนต้น “แต่มักทำผิดพลาดบ่อย ๆ จึงพลาดเป็นประจำ” เป็นตัวอย่างของวัจนกรรมกล่าวตำหนิอย่างชัดเจน โดยคำว่า “มักทำผิด” แสดงถึงพฤติกรรมที่เกิดขึ้นซ้ำและไม่เหมาะสม ส่วนคำว่า “พลาดเป็นประจำ” เป็นผลลัพธ์เชิงลบที่ผู้พูดใช้เพื่อเน้นให้เห็นความเชื่อมโยงระหว่างพฤติกรรมที่ไม่ดีและผลเสียที่เกิดขึ้นตามมา ถ้อยคำในวัจนกรรมนี้แม้มีลักษณะตำหนิ แต่ไม่ได้มีเจตนาเพียงเพื่อประณามผู้ฟัง หากแต่ยังแฝงด้วย ความหวังดีและคำแนะนำ

เชิงศีลธรรมในตอนท้าย เช่น “จงหมั่นทำความดีอย่าได้ขาด” ซึ่งเป็นการเสนอทางออกและแนวทางการแก้ไขผ่านการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ดี วิจารณ์กรมกล่าวดำเนินในใบเสียมชีศาลเจ้าโรงเกือกเป็นกลวิธีทางภาษาเพื่อเตือนสติและสะท้อนพฤติกรรมที่ควรแก้ไข โดยผู้พูดใช้วิธีวิพากษ์พฤติกรรมเชิงลบในลักษณะตรงไปตรงมา แล้วเสนอแนวทางที่ควรปฏิบัติตามในลำดับถัดไป ซึ่งสะท้อนให้เห็นบทบาทของภาษาในฐานะเครื่องมือทางศีลธรรมที่ผสมผสานทั้งการดำเนินและการชี้แนวทางสู่การเปลี่ยนแปลง

1.2.3 วิจารณ์กรมกล่าวเปิดเรื่อง วิจารณ์กรมที่มีหน้าที่สำคัญในการเริ่มต้นการสื่อสารอย่างมีทิศทาง โดยเฉพาะในบริบทของใบเสียมชี วิจารณ์กรมประเภทนี้มักปรากฏในลักษณะการเกริ่นนำ หรือการจัดวางบริบท เพื่อให้ผู้ฟังรับรู้ภาพรวมของสถานการณ์ก่อนที่จะเข้าสู่เนื้อหาหลักหรือคำทำนายเฉพาะด้าน ลักษณะเด่นของวิจารณ์กรมกล่าวเปิดเรื่องคือการเปรียบเทียบสถานการณ์ในอดีตกับภาพคาดการณ์ในอนาคต การกล่าวถึงภาวะโดยรวมของชีวิต หรือการประเมินสถานการณ์เชิงกว้างสร้างความเข้าใจเบื้องต้น และปรับท่าทีของผู้ฟังให้พร้อมรับสารที่ตามมา ตัวอย่างจากเซียมชีใบที่ 4 ว่า “ปีที่แล้วค่อนข้างผิดหวัง ปีนี้จะสมหวัง ปราศจากเรื่องร้าย ๆ จะเจริญด้วยลาภยศ คดีจะจบลงด้วยดี ป่วยไข้จะหายเป็นปกติ คนจากบ้านจะกลับมาโดยสวัสดิภาพ สิ่งที่เกิดไว้ตามประสงค์ เพียรทำดีและหมั่นทำบุญกุศล” ข้อความช่วงต้น “ปีที่แล้วค่อนข้างผิดหวัง ปีนี้จะสมหวัง” ทำหน้าที่เป็นวิจารณ์กรมกล่าวเปิดเรื่องที่วางกรอบเชิงเวลาและอารมณ์ โดยเปรียบเทียบระหว่างความผิดหวังในอดีต กับความหวังในอนาคตซึ่งช่วยกำหนดทิศทางการรับรู้ของผู้ฟังในเชิงบวกและสร้างแรงจูงใจให้เปิดใจรับฟังข้อความถัดไป การใช้วิจารณ์กรมในลักษณะนี้จึงมีบทบาทไม่เพียงในเชิงโครงสร้างภาษาเท่านั้น แต่ยังทำหน้าที่เชิงวาทกรรมในการกำหนดน้ำเสียงของข้อความโดยรวม และเป็นกลไกในการจัดลำดับความคิดของผู้พูด ซึ่งสะท้อนความประณีตในการใช้ภาษาให้เหมาะสมกับสถานการณ์การสื่อสารที่มีมิติของความเชื่อและจิตวิญญาณเข้ามาเกี่ยวข้องในบริบทของใบเสียมชี วิจารณ์กรมกล่าวเปิดเรื่องจึงเปรียบเสมือนประโยคเกริ่นนำที่มีจุดประสงค์เพื่อเชื่อมโยงประสบการณ์ของผู้ฟังกับเนื้อหาที่จะกล่าวถึงในลำดับต่อไปช่วยให้สารที่ถ่ายทอดมีความเป็นระบบ น่าเชื่อถือ และเอื้อต่อการตีความในเชิงบวกตามแนวทางของคำทำนาย

1.2.4 วิจารณ์กรมกล่าวปิดเรื่อง วิจารณ์กรมที่ทำหน้าที่สรุปเนื้อหาในช่วงท้ายของข้อความ โดยมักปรากฏในลักษณะบทสรุปเชิงเน้นย้ำ หรือข้อเสนอแนะแนวทางที่ช่วยเชื่อมโยงสารทั้งหมดเข้าด้วยกัน และสื่อความหมายได้ชัดเจน ตัวอย่างเช่น ใบที่ 12 “ทำความดีฟ้าย่อมคุ้มครอง บุตรที่คลอดจะให้คุณเมื่อเติบโตใหญ่ ป่วยไข้หายเป็นปกติ เป็นความจะชนะ ยศศักดิ์ได้แน่นอน ลาภได้ตามปกติ คนจากบ้านไปจะกลับมาสมหวังในทุกสิ่ง **หมั่นทำความดีและทำบุญกุศลสม่ำเสมอ**” ข้อความตอนท้าย “หมั่นทำความดีและทำบุญกุศลสม่ำเสมอ” แม้จะเป็นประโยคปิดท้าย แต่ทำหน้าที่เป็นวิจารณ์กรมกล่าวปิดเรื่อง ที่สรุปแนวคิดสำคัญทั้งหมดในเชิงคุณธรรม และเสนอแนวทางในการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับสารที่กล่าวมาก่อนหน้า วิจารณ์กรมประเภทนี้จึงมีบทบาททั้งในด้านโครงสร้างและเนื้อหา สรุปประเด็นหลักของคำพยากรณ์เป็นการปิดเรื่องที่มีลักษณะขึ้นด้วยถ้อยคำที่เรียบง่ายสอดคล้องกับการสื่อสารที่ให้ความสำคัญทั้งต่อความเชื่อทางศาสนาและแนวทางการใช้ชีวิตอย่างมีคุณธรรม

1.3 วิจารณ์กรมกลุ่มแสดงความรู้สึก ในใบเขียนศิลาเจ้าโรงเกือก เป็นถ้อยคำที่ผู้พูดใช้เพื่อถ่ายทอดอารมณ์ ทศนคติ หรือท่าทีส่วนตัวต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่กำลังเผชิญ โดยไม่มุ่งให้เกิดการกระทำโดยตรง แต่ต้องการให้ผู้ฟังรับรู้ความรู้สึกอย่างจริงจัง ทั้งในรูปของความหวัง ความเสียใจ หรือความกังวล ถ้อยคำเหล่านี้มักใช้ภาษาเปรียบเปรย เช่น “พลู” “ใจลอย” “ลมหมุน” ซึ่งสื่ออารมณ์ได้อย่างลึกซึ้ง ตัวอย่างเช่น การแสดงความหวังปรากฏในใบที่ 4 ว่า “ปีที่แล้วค่อนข้างผิดหวัง ปีนี้จะสมหวัง” ซึ่งเปรียบเทียบกับอดีตกับปัจจุบันเพื่อให้กำลังใจ หรือในใบที่ 24 ที่กล่าวว่า “เมื่อถึงเวลา ทุกสิ่งก็จะดีขึ้นเอง” แสดงทัศนคติในเชิงบวกท่ามกลางความไม่แน่นอน ขณะเดียวกัน ความเสียใจปรากฏชัดในใบที่ 23 ว่า “ลาภยศเหมือนพลู เป็นเพียงภาพลวงตา” ซึ่งสะท้อนความผิดหวังในสิ่งที่เคยหลงใหล และความกังวลแสดงออกชัดเจนในใบที่ 38 ที่กล่าวว่า “นอนฝันร้าย จิตใจกระสับกระส่าย อยากรู้นายทำอะไรโดยไม่รอบคอบ” ซึ่งสะท้อนภาวะจิตใจที่อ่อนไหวต่อสถานการณ์ วิจารณ์กรมประเภทนี้ จึงมีบทบาทสำคัญในการยอมรับความจริง การปลอบโยน และการประคองจิตใจในช่วงเวลาแห่งความไม่แน่นอน โดยใช้ภาษาที่ก่อให้เกิดพลังทางอารมณ์ ตัวอย่างรายละเอียดวิจารณ์กรมย่อย 3 ประเภท ได้แก่ วิจารณ์กรมแสดงความคิดเห็น วิจารณ์กรมให้กำลังใจ วิจารณ์กรมแสดงความยินดี ดังนี้

1.3.1 วิจารณ์การแสดงความคิดเห็น เป็นวิจารณ์ย่อยที่ผู้พูดมีเจตนาถ่ายทอดมุมมอง ทศนคติ หรือความเชื่อส่วนตัวต่อประเด็นใดประเด็นหนึ่ง โดยไม่จำเป็นต้องมีเป้าหมายในการชักจูงหรือชี้นำการกระทำของผู้ฟังโดยตรง ลักษณะภาษาที่ใช้มักแฝงด้วยการเปรียบเปรยสำนวน หรือถ้อยคำเชิงประเมินคุณค่า เพื่อสะท้อนความคิดหรือข้อสังเกตจากมุมมองเฉพาะบุคคล ตัวอย่างในใบเขียนซี ใบที่ 23 ซึ่งระบุว่า “ลากยศเหมือนพลู เป็นเพียงภาพลวงตา” ข้อความนี้ใช้โวหารอุปมาเพื่อแสดงความเห็นเชิงเตือนใจเปรียบลากยศกับพลูซึ่งสว่างไสวเพียงชั่วขณะและจางหายอย่างรวดเร็ว แสดงทศนคติเชิงวิพากษ์ต่อค่านิยมด้านความสำเร็จภายนอกและเตือนให้ผู้ฟังตระหนักถึงความไม่เที่ยงของชื่อเสียงและทรัพย์สิน วิจารณ์ประเภทนี้จึงมีบทบาทในการถ่ายทอดมุมมองส่วนบุคคลผ่านภาษาที่กระตุ้นการไตร่ตรอง โดยเฉพาะในบริบทศาสนาและศีลธรรมที่เน้นความสำรวม ความไม่ยึดติด และการเห็นคุณค่าที่แท้จริงของชีวิต

1.3.2 วิจารณ์ให้กำลังใจ เป็นวิจารณ์ที่ผู้พูดมีเจตนาในการสร้างพลังใจเสริมแรงบวก และสนับสนุนให้กำลังใจให้แก่ผู้ฟัง ถ้อยคำที่ใช้มักมีลักษณะเป็นประโยคบอกเล่า ลักษณะปลอบโยนหรือชี้ให้เห็นทิศทางเชิงบวกของสถานการณ์ ลดความวิตกกังวล และกระตุ้นความหวังเพื่อให้ผู้ฟังมีแรงใจในการดำเนินชีวิตต่อไปอย่างมั่นคง ตัวอย่างเช่น ใบที่ 5 ว่า “ชีวิตในปีนี้งานทุกอย่างจะราบรื่น ไม่ต้องกังวล” ข้อความนี้เป็นประโยคบอกเล่าเชิงบวก ที่มุ่งให้ผู้ฟังรู้สึกผ่อนคลาย ใช้ถ้อยคำที่ชัดเจน เช่น “จะราบรื่น” และ “ไม่ต้องกังวล” ซึ่งเป็นคำที่แสดงการรับรองสถานการณ์และขจัดความเครียดได้อย่างมีประสิทธิภาพ วิจารณ์ให้กำลังใจในใบเขียนซีจึงมีบทบาทสำคัญในการเยียวยาทางจิตใจในยามที่ผู้ฟังอาจเผชิญความไม่แน่นอนหรือความทุกข์ ใช้ภาษาที่เรียบง่าย มีน้ำหนักทางอารมณ์เป็นพลังใจที่ผู้ฟังสามารถยึดถือเพื่อความมั่นคงทางอารมณ์ในช่วงเวลาทุกชีวิตที่วิตกกังวลในชีวิต

1.3.3 วิจารณ์แสดงความยินดี เป็นวิจารณ์ที่ผู้พูดมีเจตนาในการแสดงความชื่นชม ยินดี หรือร่วมปราชญ์นาดีต่อความสำเร็จหรือสิ่งดี ๆ ที่เกิดขึ้นกับผู้ฟัง ถ้อยคำที่ใช้มักอยู่ในรูปของประโยคบอกเล่าที่สื่อถึงผลลัพธ์เชิงบวก โดยเน้นความสมหวัง ความสำเร็จ และความราบรื่นในชีวิต เพื่อสะท้อนความรู้สึกยินดีของผู้พูดต่อสถานการณ์ของผู้ฟัง ตัวอย่าง ใบที่ 7 ว่า “ปีนี้ดีเลิศประเสริฐสุด ชีวิตสำเร็จสมประสงค์ ได้อยศศักดิ์คู่ครองสมหวัง...” ข้อความ “ชีวิตสำเร็จสมประสงค์ ได้อยศศักดิ์ คู่ครองสมหวัง” เป็นวิจารณ์ที่

แสดงความยินดีต่อความสำเร็จของผู้ฟัง ใช้โครงสร้างประโยคบอกเล่าที่เน้นผลลัพธ์เชิงบวก ในหลายมิติ ทั้งด้านชีวิตส่วนตัว ชื่อเสียง และความสัมพันธ์ ถ้อยคำเหล่านี้แสดงเจตนา ชัดเจนของผู้พูดที่ต้องการร่วมแสดงความยินดีในฐานะผู้เป็นมิตรหรือผู้ให้พร วัจนกรรม ประเภทนี้จึงทำหน้าที่เป็นเครื่องมือทางภาษาในการสื่อสารความปรารถนาดี ซึ่งนอกจากจะ เสริมแรงใจแล้ว ยังช่วยเชื่อมโยงความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง และสะท้อน ค่านิยมในวัฒนธรรมที่ให้ความสำคัญกับการแบ่งปันความสุขร่วมกัน

1.4 วัจนกรรมกลุ่มผูกมัด เป็นถ้อยคำที่ผู้พูดใช้เพื่อแสดงเจตจำนงหรือคำมั่นว่าจะ กระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งในอนาคตเน้นผลลัพธ์ที่มีคุณค่าทางศีลธรรมหรือจิตใจ ซึ่งมักใช้ถ้อยคำ หนักแน่น เช่น “จง...”, “จะ...”, “ต้อง...”, “หมั่น...” เพื่อแสดงความตั้งใจแน่วแน่และกระตุ้น ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างจริงจัง วัจนกรรมแสดงคำมั่น พบ 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) คำมั่นทาง ศีลธรรม เช่น “ให้ละชั่ว เพียรทำความดี...” (ใบที่ 1) ซึ่งผู้พูดยืนยันการยึดมั่นในคุณธรรม 2) คำมั่นเพื่อเปลี่ยนแปลงตนเอง เช่น “กลับตัวทำดี พ่าย่อมคุ้มครอง” (ใบที่ 42) ที่สะท้อน การตัดสินใจเริ่มต้นใหม่จากความผิดพลาดเดิม และ 3) คำมั่นในการปฏิบัติศาสนา เช่น “หมั่นทำบุญกุศลจะส่งเสริมให้ชีวิตดี ยิ่ง ๆ ขึ้นไป” (ใบที่ 36) ซึ่งเป็นการแสดงความตั้งใจที่จะ ปฏิบัติตามแนวทางแห่งศรัทธา วัจนกรรมผูกมัดเหล่านี้จึงไม่เพียงแสดงความตั้งใจของผู้พูดเท่านั้น หากยังทำหน้าที่เป็นแรงบันดาลใจและแนวทางในการดำเนินชีวิตของผู้ฟังในเชิงศีลธรรม และความเชื่อ ตัวอย่างรายละเอียดวัจนกรรมย่อย 4 ประเภท ได้แก่ วัจนกรรมปณิธาน วัจนกรรม ตักเตือน วัจนกรรมขอร้อง วัจนกรรมอวยพร ดังนี้

1.4.1 วัจนกรรมปณิธาน ในใบเขียนซีตลเจ้าโรงเกือกสะท้อนความตั้งใจ ที่ผู้พูดประกาศอย่างมั่นคงว่าจะยึดถือแนวทางการกระทำใดเป็นหลักในอนาคต โดยเนื้อหา มักเกี่ยวข้องกับการเลือกทำความดี การละเว้นสิ่งไม่เหมาะสม หรือการปฏิบัติตามหลักที่ ตนเชื่อมั่น ถ้อยคำในวัจนกรรมประเภทนี้จึงไม่เพียงแสดงความคาดหวัง แต่ยังเป็นกำหนัด ท้าทายของตนอย่างชัดเจน เช่น ใบที่ 17 กล่าวว่า “จงหมั่นทำความดีย่อมได้ดี” ซึ่งแสดงความพร้อม ที่จะยึดถือความดีเป็นแนวทางอย่างต่อเนื่อง หรือใบที่ 31 ที่ว่า “หมั่นทำบุญกุศลส่งเสริม ให้ดียิ่งขึ้น” ซึ่งสะท้อนการตั้งใจสั่งสมความดีเป็นวิถีปฏิบัติ คำกริยาอย่าง “จงหมั่น...”

“ตั้งมั่น...” “จะ...” ในวัจนกรรมเหล่านี้จึงทำหน้าที่กำหนดเป้าหมายทางความคิด พร้อมกับสร้างแรงจูงใจให้ผู้ฟังพิจารณาและยึดถือตามแนวทางปฏิบัติของตนเอง

1.4.2 วัจนกรรมดักเตือน วัจนกรรมที่ผู้พูดมีเจตนาในการสื่อสารเพื่อกระตุ้นให้ผู้ฟังตระหนักถึงผลเสียที่อาจเกิดขึ้นจากพฤติกรรมหรือการตัดสินใจของตนเอง โดยเน้นการเตือนภัยล่วงหน้า การตั้งข้อสังเกต หรือการแสดงความห่วงใยโดยตรงไปตรงมา ถ้อยคำที่ใช้มักอยู่ในรูปของคำสั่งเชิงลบหรือคำแนะนำที่มุ่งให้ผู้ฟัง “หลีกเลี่ยง” ไม่ใช่ “ลงมือทำ” เช่น “อย่า...” , “ควร...” , “ระวัง...” , หรือ “ฟัง...” ตัวอย่างเช่น ใบที่ 2 ระบุว่า “อย่าตื่นจะยิ่งรัด” เป็นคำเตือนที่ใช้ภาพเปรียบเทียบเพื่อสื่อถึงการตื่นที่ไร้ผลและอาจยิ่งเลวร้ายลง หรือใบที่ 33 ที่กล่าวว่า “อย่าโลภเอาลาภยศ จะได้ไม่คุ้มเสีย” เตือนให้ผู้ฟังยับยั้งความอยากที่อาจก่อผลเสียมากกว่าผลดี ส่วนในใบที่ 26 ข้อความ “อย่าคิดคดฉ้อฉลจะต้องโทษ” เป็นการใช้วัจนกรรมเชิงป้องปรามอย่างชัดเจน เพื่อเตือนให้หลีกเลี่ยงการกระทำผิดศีลธรรมที่อาจนำโทษตามมา ลักษณะของวัจนกรรมดักเตือนจึงมักใช้ภาษาที่ตรงไปตรงมา ผ่งด้วยน้ำเสียงห่วงใยหรือจริงจัง มีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมการตัดสินใจอย่างรอบคอบ และกระตุ้นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ฟัง ก่อนที่ปัญหาจะเกิดขึ้นหรือบานปลาย วัจนกรรมประเภทนี้ในใบเขียนซีจึงทำหน้าที่คล้ายคำดักเตือนของผู้ใหญ่ที่มีประสบการณ์ ซึ่งมีคุณค่าเชิงศีลธรรมและความหมายทางสังคมอย่างลึกซึ้ง

1.4.3 วัจนกรรมขอร้อง วัจนกรรมที่ผู้พูดมีเจตนาสื่อสารเพื่อให้ผู้ฟังดำเนินการตามคำร้องขอ โดยมักใช้ถ้อยคำที่สุภาพ อ่อนโยน หรือแฝงความเคารพ เพื่อให้ผู้ฟังเต็มใจรับฟัง และตอบสนองต่อคำขอโดยไม่รู้สึกรังเกียจ บังคับ รูปแบบทางภาษามักปรากฏในลักษณะคำขึ้นต้น เช่น “ขอให้...” , “โปรด...” , “กรุณา...” , หรือแม้แต่คำว่า “จง...” หากบริบทให้ความหมายในเชิงเสนอแนะอย่างนุ่มนวลตัวอย่าง เช่น ใบที่ 6 “ขอให้ปรึกษาพี่น้อง” เป็นคำขอร้องที่แฝงความห่วงใยและเสนอแนวทางในการแก้ปัญหา ใบที่ 41 “ขอให้หมั่นทำบุญกุศล” เป็นคำเชิญชวนซึ่งกระตุ้นให้ผู้ฟังมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เป็นกุศล ใบที่ 39 “จงรู้สำนึก กลับเนื้อกลับตัวทำความดี” แม้ใช้คำว่า “จง” ซึ่งโดยทั่วไปเป็นคำสั่ง แต่ในบริบทของใบเขียนซีกลับแฝงเจตนาขอร้องด้วยความปรารถนาดี ใบที่ 27 “อย่าเชื่อคำยุยง ต้องไตร่ตรองแล้วตัดสินใจเอง” แม้ใช้โครงสร้างผสมระหว่างการห้ามและการเน้นย้ำ แต่สื่อสารในลักษณะการวิงวอนให้ใช้วิจารณญาณ

เป็นคำขอร้องที่มุ่งให้ผู้ฟังมีสติและพิจารณารอบด้าน วัจนกรรมขอร้องในใบเขียนซีมักผสมผสานความสุภาพกับความหวังดีของผู้พูด โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อชี้แนะแนวทางอย่างละมุนละม่อมที่เหมาะสมกับบริบทศรัทธาที่ให้ความสำคัญต่อความเคารพและการให้เกียรติระหว่างผู้สื่อสารและผู้รับสาร

1.4.4 วัจนกรรมอวยพร ในใบเขียนซีศาลเจ้าโรงเกือกแสดงให้เห็นบทบาทของภาษาในฐานะสื่อกลางแห่งความหวังและกำลังใจ ผู้พูดใช้ถ้อยคำที่สะท้อนความปรารถนาดีต่อผู้ฟัง ถ้อยคำที่ใช้มักมีโครงสร้างประโยคบอกเล่าที่สื่อถึงผลลัพธ์เชิงบวก เช่น “จะสมหวัง” “ชีวิตจะดีขึ้น” “จะได้ดี” หรือ “ฟ้าย่อมคุ้มครอง” ซึ่งเปรียบเสมือนถ้อยคำลอบประโลมใจในเชิงศรัทธา ตัวอย่างเช่น การอวยพรด้านชีวิตโดยรวม เช่น “ทุกสิ่งจะราบรื่น ไม่ต้องกังวล” (ใบที่ 5), “หมั่นทำบุญกุศลจะส่งเสริมให้ชีวิตดียิ่ง ๆ ขึ้นไป” (ใบที่ 36); การอวยพรด้านความสำเร็จ เช่น “ปีนี้สมหวัง ปราศจากเรื่องร้าย ๆ” (ใบที่ 4), “ปากเป็นเอก นามาชิงลาภยศ” (ใบที่ 28); การอวยพรด้านครอบครัว ความรัก และบุตรหลาน เช่น “บุตรที่คลอดจะให้คุณเมื่อเติบโตใหญ่” (ใบที่ 12), “คู่ครองสมหวัง ครอบครัวจะเจริญยิ่งขึ้น” (ใบที่ 28); หรือการอวยพรผลแห่งการกระทำ เช่น “กลับตัวทำดี ฟ้าย่อมคุ้มครอง” (ใบที่ 42), “จงหมั่นทำความดีย่อมได้ดี” (ใบที่ 17) นอกจากนี้ ยังพบคำอวยพรที่เน้นความสงบร่มเย็น เช่น “ดวงชะตาจะเปลี่ยนเป็นดี” “ทุกข์จะคลี่คลาย” หรือ “สิ่งที่คิดไว้จะเป็นจริง” ซึ่งล้วนแล้วแต่สะท้อนความหวังอย่างลึกซึ้งในระดับความรู้สึกของผู้ฟัง ภาษาที่ใช้ในวัจนกรรมอวยพรเหล่านี้จึงมิใช่เพียงคำบอกเล่าทั่วไป หากแต่เป็นถ้อยคำที่แสดงศรัทธา เสริมแรงใจ และชี้แนะแนวทางชีวิตให้ดำเนินต่อไปอย่างมีความหวัง

กลวิธีทางภาษาของใบเขียนซีศาลเจ้าโรงเกือกสะท้อนการใช้วัจนกรรมอย่างหลากหลาย โดยแต่ละถ้อยคำมิใช่เพียงการสื่อสารเชิงข้อความ หากแต่ทำหน้าที่ในฐานะการกระทำทางภาษาที่ผู้พูดมีเจตนาสื่อสารเพื่อกระตุ้น เตือน แนะนำ ให้กำลังใจ หรืออวยพรแก่ผู้ฟัง ทั้งนี้สามารถจำแนกได้ตามกรอบแนวคิดของ Searle ได้แก่ วัจนกรรมชี้แนะ บอกกล่าว แสดงความรู้สึก และผูกมัด โดยมีลักษณะการใช้ภาษาที่สอดคล้องกับบริบทศาสนา ศีลธรรม และความเชื่อในสังคมไทย-จีนอย่างแนบแน่น กลวิธีเหล่านี้จึงไม่เพียงแสดงโครงสร้างทางภาษา หากยังสะท้อนโลกทัศน์ ค่านิยม และระบบคิดของชุมชนผ่านการเลือกใช้ถ้อยคำอย่างมีเป้าหมาย

ซึ่งนำไปสู่การทำความเข้าใจ “แนวคิดของไบเซียมซีศาลเจ้าโรงเกือก” ในฐานะภาพสะท้อนความเชื่อและวัฒนธรรมของผู้คนที่ต้องดำรงชีวิตท่ามกลางสภาวะที่ไม่อาจคาดการณ์ได้ด้วยศรัทธาและปัญญา

2. แนวคิดของไบเซียมซีศาลเจ้าโรงเกือก แนวคิดการดำเนินชีวิตจากไบเซียมซีศาลเจ้าโรงเกือกสะท้อนโลกทัศน์แห่งการอยู่ร่วมกันอย่างมีสติ ศรัทธา และคุณธรรม ไบเซียมซีศาลเจ้าโรงเกือกเป็นมากกว่าคำทำนายโชคชะตาในเชิงพิธีกรรม หากแต่เป็นเครื่องมือทางวัฒนธรรมที่ถ่ายทอดแนวคิดการดำเนินชีวิตอย่างรอบด้านให้แก่ผู้เสี่ยงทาย โดยถ้อยคำที่ใช้มีลักษณะกะทัดรัด เรียบง่าย แต่เปี่ยมด้วยคติสอนใจที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างสอดคล้องกับบริบททางสังคม ศาสนา และจริยธรรม โดยสามารถจำแนกแนวคิดสำคัญเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตจากไบเซียมซีออกเป็น 10 ประการ ดังนี้

2.1 ดำเนินชีวิตด้วยความเข้าใจเรื่องกรรม แนวคิดเรื่องกรรมในไบเซียมซีศาลเจ้าโรงเกือก สะท้อนมโนทัศน์ทางศาสนาและจริยธรรมที่ฝังรากลึกอยู่ในวัฒนธรรมไทย-จีน โดยเชื่อว่าทุกเหตุการณ์ในชีวิตไม่ใช่เรื่องบังเอิญหรือโชคชะตาที่กำหนดล่วงหน้าโดยสิ่งลึกลับเพียงฝ่ายเดียว หากแต่เป็นผลสะท้อนจากการกระทำในอดีตและปัจจุบันของบุคคลนั้น ๆ การกล่าวเช่น “เจ็บป่วยเพราะกรรมเก่า ให้อภัยตัวเองและรีบทำบุญ” (ใบที่ 17) ชี้ให้เห็นว่าความเจ็บป่วยหรือความทุกข์ไม่ได้ถูกอธิบายด้วยมุมมองทางการแพทย์อย่างเดียว แต่ยังสื่อว่าเหตุแห่งปัญหานั้นอาจสืบเนื่องจากการกระทำที่ไม่เหมาะสมในอดีต ทั้งในทางกายกรรม วาจกรรม หรือมโนกรรม ความเข้าใจเรื่องกรรมในลักษณะนี้จึงไม่ได้เป็นการโยนความรับผิดชอบให้กับอดีตหรือสิ่งลึกลับ แต่กลับกระตุ้นให้ผู้ฟังเกิด “สำนึกรับผิดชอบ” ต่อชีวิตของตนอย่างมีเหตุผล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การยอมรับในผลของการกระทำและตระหนักว่าอนาคตยังสามารถเปลี่ยนแปลงได้ด้วยพฤติกรรมใหม่ในปัจจุบัน ความเชื่อเรื่องกรรมในไบเซียมซีมักเชื่อมโยงกับการแก้ไขผ่าน “การทำบุญ สวดมนต์ ถือนิเวศน์” ซึ่งมีได้เป็นเพียงพิธีกรรมเชิงศรัทธา หากเป็นการเน้นย้ำว่าการกระทำที่มีเจตนาดี ย่อมมีอานุภาพในการเปลี่ยนแปลงชีวิต ไบเซียมซีช่วยเสนอกรอบคิดในการดำรงชีวิตแบบองค์รวมที่ผสมผสานทั้งแง่คิดทางศาสนา จริยธรรม และจิตตปัญญา เพื่อให้ผู้คนไม่เพียงยอมรับความจริง แต่ยังลุกขึ้นมาทำสิ่งใหม่อย่างมีสติและหวังผลดีในระยะยาว

2.2 ยึดมั่นในหลักคุณธรรม ใบเซียมซีศาลเจ้าโรงเกือกสะท้อนแนวคิดเรื่อง “การดำเนินชีวิตที่ดี” โดยมีหลักคุณธรรมยึดเหนี่ยวจิตใจในการดำเนินชีวิต แนวคิดเรื่อง “ละชั่ว ทำดี” ปรากฏอย่างเด่นชัดในถ้อยคำ เช่น “จงละชั่ว ประพฤติดี จะพ้นภัย” (ใบที่ 26) หรือ “ให้เพียรทำความดีและหมั่นทำบุญกุศล” (ใบที่ 1) ซึ่งมีใช้เพียงคำสั่งเชิงศีลธรรม หากแต่เป็นการเน้นย้ำว่าคุณธรรมคือกลไกสำคัญในการสร้างความมั่นคงให้แก่ชีวิตทั้งในระดับปัจเจกและสังคม การส่งเสริมคุณธรรมในใบเซียมซีครอบคลุมทั้งมิติของจิตใจ สุขภาพ และความสัมพันธ์กับผู้อื่น โดยเสนอว่าความดีมิได้เป็นเพียงหลักทางนามธรรม หากแต่เป็นพฤติกรรมเชิงปฏิบัติที่สามารถฝึกฝนและสั่งสมได้ ผ่านการตระหนักรู้และการลงมือทำอย่างต่อเนื่อง ใบเซียมซีจึงมิใช่แค่คำเตือนแต่เป็นบทเรียนชีวิตที่เน้นการพัฒนาตนเองในเชิงจริยธรรม ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับคติขงจื้อและพุทธที่เห็นว่าผู้มีคุณธรรมย่อมประสบความสำเร็จและได้รับความนับถือจากผู้อื่น ใบเซียมซีเสนอแนวคิดว่าคุณธรรมคือหลักประกันที่ดีที่สุดของความมั่นคงทั้งทางกาย วาจา และใจ การยึดมั่นในความดีจึงมิใช่เพียงทางเลือกของคนเคร่งศาสนา แต่คือหนทางของผู้ที่ปรารถนาความมั่นคงและความหมายในชีวิตอย่างแท้จริง

2.3 เปลี่ยนชีวิตได้ด้วยการเปลี่ยนตนเอง แนวคิดเรื่อง “การกลับตัว” และ “การรู้สำนึก” ที่ปรากฏในใบเซียมซีศาลเจ้าโรงเกือก สะท้อนมุมมองสำคัญของวัฒนธรรมไทย-จีนที่เชื่อในศักยภาพของมนุษย์ในการฟื้นฟูและปรับเปลี่ยนตนเอง แนวคิดนี้ตั้งอยู่บนฐานของการไม่ยึดถือว่าโชคชะตาเป็นสิ่งที่กำหนดชีวิตโดยเบ็ดเสร็จ หากแต่ยอมรับว่าการกระทำใหม่ในปัจจุบันสามารถเปลี่ยนแปลงผลลัพธ์ในอนาคตได้ ตัวอย่างเช่น ข้อความในใบที่ 42 ระบุว่า “กลับตัวทำดี พ่ายอ้อมค้อมครอง” เป็นการสื่อสารที่มุ่งเน้นการตัดสินใจด้วยตนเอง เพื่อเดินออกจากพฤติกรรมเดิมที่เป็นโทษไปสู่แนวทางที่สร้างคุณ การเปลี่ยนแปลงตนเองในแนวคิดของใบเซียมซีจึงไม่ได้เกิดขึ้นเพียงจากแรงศรัทธา แต่ต้องอาศัยเจตจำนงที่แน่วแน่และการกระทำเชิงจริยธรรมอย่างต่อเนื่อง โดยไม่หวังพึ่งพิงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในเชิงพึ่งพิงเชิงปาฏิหาริย์เท่านั้น การรู้สำนึกและกลับใจจึงเป็นจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงที่แท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางในพุทธศาสนา ที่ย้ำว่าการพ้นทุกข์ขึ้นอยู่กับความเพียรของตน ใบเซียมซีศาลเจ้าโรงเกือกมิได้สื่อสารเพียงแนวคิดเชิงศรัทธา แต่ยังยืนยันว่ามนุษย์สามารถเป็นผู้กำหนดทิศทางชีวิตของตนเองได้ผ่านการเปลี่ยนแปลงจากภายใน อันเป็นแนวคิดที่ส่งเสริมทั้งความหวังและความรับผิดชอบในระดับปัจเจกอย่างแท้จริง

2.4 ใช้สติและเหตุผลเป็นเครื่องนำทาง ใบเซียมซีศาลเจ้าโรงเกือกสะท้อนแนวคิดสำคัญในการดำเนินชีวิตด้วยการอาศัย “สติ” และ “ปัญญาไตร่ตรอง” เป็นเครื่องชี้นำในการตัดสินใจ โดยถ้อยคำที่ปรากฏ เช่น “ต้องตรึกตรองแล้วตัดสินใจเอง” (ใบที่ 27) หรือ “อย่าฟังคนนอกอูยง” (ใบที่ 6) แสดงเจตนาชัดเจนว่าผู้ฟังควรใช้วิจารณญาณของตนเอง ไม่หลงเชื่อคำพูดหรือแรงกดดันจากภายนอกอย่างไร้การพิจารณา แนวคิดนี้ตั้งอยู่บนฐานของความเข้าใจว่าชีวิตคือผลของการตัดสินใจซึ่งเกิดขึ้นจากการไตร่ตรองที่มีคุณภาพ การเน้น “สติ” ในที่นี้มิใช่เพียงในความหมายทางศาสนา แต่รวมถึงความสามารถในการควบคุมอารมณ์ การประเมินสถานการณ์อย่างมีเหตุผล และการรับฟังตนเองในภาวะที่ต้องเลือกทางเดินที่เหมาะสม ใบเซียมซีจึงไม่เพียงแต่สื่อสารความเชื่อหรือคำเตือน หากแต่มีบทบาทในการเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ อันเป็นคุณสมบัติของผู้มีวุฒิภาวะในการใช้ชีวิต แนวคิดเรื่องการใช้สติและเหตุผลที่ปรากฏในใบเซียมซีศาลเจ้าโรงเกือก คือข้อเสนอให้มนุษย์ดำรงอยู่ในโลกอย่างมีสติสัมปชัญญะ รู้เท่าทันตนเองและสิ่งแวดล้อม และกล้าตัดสินใจบนพื้นฐานของเหตุผล มากกว่าการปล่อยให้อารมณ์หรือผู้อื่นชี้นำชีวิตแทน

2.5 ให้คุณค่ากับครอบครัวและเครือญาติ ใบเซียมซีศาลเจ้าโรงเกือกสะท้อนแนวคิดสำคัญที่เน้นบทบาทของครอบครัวและเครือญาติในฐานะรากฐานของการดำเนินชีวิตที่มั่นคง โดยปรากฏข้อความที่แสดงถึงความห่วงใย ความปรองดอง และความผูกพันทางสายเลือด เช่น “คนจากบ้านจะกลับมาโดยสวัสดิภาพ” หรือ “บ้านใกล้เรือนเคียงไยไม่รักกัน” (ใบที่ 21, 49) ถ้อยคำเหล่านี้ไม่เพียงเป็นการทำนายสถานการณ์ครอบครัว แต่ยังทำหน้าที่ส่งเสริมคุณค่าด้านความรัก ความสามัคคี และความกตัญญูในบริบทของครอบครัวไทย-จีน การกล่าวถึง “บุญเก่าของบรรพบุรุษ” เช่น “ยังดีที่มีบุญเก่าบรรพชนเกื้อหนุน” (ใบที่ 29) แสดงให้เห็นความเชื่อเรื่องอิทธิพลของบรรพชนที่ยังคงส่งผลคุ้มครองลูกหลาน ซึ่งเป็นคตินิยมในวัฒนธรรมจีนที่ให้ความสำคัญกับการเคารพบูชาบรรพบุรุษ และสะท้อนความสัมพันธ์เชิงจิตวิญญาณระหว่างอดีต ปัจจุบัน และอนาคต กล่าวได้ว่า แนวคิดเรื่องครอบครัวในใบเซียมซีไม่ได้จำกัดอยู่ที่ความสัมพันธ์ทางสายเลือด แต่รวมถึงการถ่ายทอดคุณค่า ศรัทธา และหลักจริยธรรมจากรุ่นสู่รุ่น ใบเซียมซีจึงทำหน้าที่เป็นสื่อกลางเชิงสัญลักษณ์ที่เชื่อมโยงผู้ฟังกับรากทางวัฒนธรรมและเครือญาติของตนในเชิงลึก

2.6 เรียนรู้ที่จะยอมรับความไม่แน่นอน แนวคิดเรื่องความไม่แน่นอน เป็นหัวใจสำคัญที่ปรากฏซ้ำในไบเซียมซีศาลเจ้าโรงเกือก ถ่ายทอดผ่านถ้อยคำที่เตือนให้ผู้ฟังระวังการยึดติดกับความสำเร็จ ลาภยศ หรือการดิ้นรนอย่างไร้สติ ตัวอย่างเช่น ข้อความในใบที่ 23 ที่ว่า “ลาภยศเหมือนพลุ เป็นเพียงภาพลวงตา” หรือใบที่ 19 ที่เตือนว่า “จงอยู่เฉย ๆ ดิ้นรนไปก็เหนื่อยเปล่า” ล้วนสะท้อนมุมมองว่าชีวิตมิใช่สิ่งที่สามารถควบคุมหรือวางแผนได้โดยสมบูรณ์ แนวคิดนี้มีได้มุ่งหมายให้เกิดความย่อท้อ หากแต่เสนอการดำรงอยู่แบบรู้เท่าทันความผันผวนของโลกและจิตใจ ด้วยการ “ปล่อยวาง” ในสิ่งที่เกินควบคุม และเลือกยึดเฉพาะสิ่งที่ยังเปลี่ยนแปลงได้ด้วยสติและคุณธรรม แนวคิดดังกล่าวมีลักษณะสอดคล้องกับหลักอุเบกขาในพุทธศาสนา และอุแว่ในลัทธิเต๋า ที่เสนอการดำเนินชีวิตอย่างสมดุล ยืดหยุ่น และไม่ยึดมั่นถือมั่นในความสำเร็จหรือความล้มเหลวอย่างสุดโต่ง ไบเซียมซีไม่ได้เพียงเตือนถึงความไม่แน่นอนของโชคชะตา แต่เสนอโลกทัศน์ในการอยู่กับความเปลี่ยนแปลงอย่างมีสติ เป็นการสร้างทัศนคติที่มั่นคงภายในท่ามกลางโลกที่ผันผวน เพื่อให้ผู้ฟังดำเนินชีวิตด้วยความสงบ ไม่ประมาท และเปิดรับกับสิ่งที่จะเกิดขึ้นอย่างมีเหตุผล

2.7 ศรัทธาคือพลังแห่งการสร้างตน ไบเซียมซีศาลเจ้าโรงเกือกสะท้อนบทบาทของศรัทธาไม่เพียงในฐานะเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ แต่ยังทำหน้าที่เป็นพลังขับเคลื่อนภายในที่ช่วยให้มนุษย์พ้นตัวจากวิฤต และลงมือเปลี่ยนแปลงตนเองอย่างมีเป้าหมาย ถ้อยคำในไบเซียมซีจำนวนมากแนะนำให้ทำบุญ สวดมนต์ หรือสละเคราะห์ ซึ่งแม้เป็นกิจกรรมทางศาสนา แต่กลับแฝงด้วยความหมายเชิงจิตวิทยาและจริยธรรมที่ลึกซึ้ง กล่าวคือ พิธีกรรมมิได้เป็นเพียงการขอพึ่งพาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ หากแต่เป็นการกระทำเชิงเจตนาที่ช่วยจัดระเบียบความคิดและ สร้างแรงใจให้แก่ผู้ที่กำลังเผชิญกับความไม่แน่นอนในชีวิต แนวคิดนี้ชี้ว่าศรัทธาที่แท้ไม่ใช่ความเชื่อแบบไร้เหตุผล แต่คือความเชื่อมั่นที่เกิดจากการรับรู้คุณค่าของการกระทำในเชิงคุณธรรม ซึ่งส่งผลสะท้อนกลับมาสู่จิตใจของผู้ปฏิบัติ ศรัทธาจึงเป็นพลังที่หล่อหลอมความหวัง ความเพียร และความกล้าหาญในการเผชิญความเปลี่ยนแปลงได้อย่างมั่นคง โดยไม่ปล่อยให้ชีวิตพึ่งพาโชคชะตาอย่างสิ้นเชิง ไบเซียมซีเสนอศรัทธาในฐานะพลังที่เปลี่ยนจากการรอความช่วยเหลือภายนอกเป็นการกระทำด้วยตนเองอย่างมีความหมาย ซึ่งสะท้อนอุดมคติของการพึ่งพาตนเองอย่างมีสติ และการสร้างชีวิตใหม่จากภายในผ่านการยึดมั่นในหลักศาสนาและคุณธรรม

2.8 ความหวังคือแรงขับของชีวิต ในบริบทของไบเซียมซีศาลเจ้าโรงเกือก ความหวังมิใช่เพียงอารมณ์เชิงบวก หากแต่เป็นพลังเชิงจิตวิทยาที่ทำหน้าที่ฟื้นฟูและหล่อเลี้ยงความเข้มแข็งภายในให้แก่ผู้ฟัง ถ้อยคำประเภท “ชีวิตจะราบรื่น”, “สิ่งดี ๆ จะมาถึง” หรือ “เมื่อถึงเวลา ทุกอย่างจะดีขึ้นเอง” ปรากฏอย่างสม่ำเสมอในไบเซียมซีจำนวนมาก โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความเชื่อมั่นว่าแม้ในห้วงแห่งความทุกข์หรือความคลุมเครือ ยังคงมีความเป็นไปได้ของอนาคตที่ตรึงอยู่ แนวคิดนี้สะท้อนความเข้าใจทางวัฒนธรรมว่า ความหวังไม่ใช่สิ่งที่รอให้เกิดขึ้นโดยบังเอิญ แต่เป็นสิ่งที่สามารถฝึกฝนและหล่อหลอมได้ผ่านการคิด พูด และกระทำ ไบเซียมซีจึงทำหน้าที่เป็นคำพูดเชิงปลุกเร้า ที่มีอานุภาพในการเยียวยาภาวะท้อถอย และกระตุ้นให้ผู้ฟังกลับมามีแรงใจในการใช้ชีวิตอีกครั้งหนึ่ง ความหวังที่ปรากฏในไบเซียมซีมักมาพร้อมกับคำแนะนำให้กระทำความดี เช่น “เพียรทำดีและหมั่นทำบุญกุศล ก็จะได้ยิ่ง ๆ ขึ้นไป” ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ความหวังในโลกทัศน์ของไบเซียมซี ไม่ใช่ความฝันลอย ๆ หากแต่เชื่อมโยงกับการลงมือปฏิบัติ เป็นการเสนอสมมูลระหว่างการตั้งใจคาดหวังอนาคตกับการดำรงตนอย่างมีความรับผิดชอบในปัจจุบัน ดังนั้นความหวังในไบเซียมซีเป็นกลไกหนึ่งทางจิตใจที่หล่อเลี้ยงการดำรงอยู่ของมนุษย์ เป็นแรงขับเคลื่อนที่ช่วยให้ผู้คนก้าวเดินผ่านช่วงเวลาแห่งความไม่แน่นอน ด้วยทัศนคติเชิงบวกที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการกระทำที่มีคุณค่า

2.9 ดำรงตนด้วยจิตสำนึกต่อบุญ-บาป แนวคิดเรื่องบุญ-บาปในไบเซียมซีศาลเจ้าโรงเกือกสะท้อนกรอบคิดทางศีลธรรมที่ตอกย้ำว่าการกระทำทุกอย่างมีผลตามมา ถ้อยคำ เช่น “จงหมั่นทำความดีย่อมได้ดี” (ใบที่ 17) หรือ “อย่าคิดคดฉ้อฉล จะต้องโทษ” (ใบที่ 26) เป็นตัวอย่างของการสื่อสารเชิงเตือนใจที่เน้นความสำคัญของการมีจิตสำนึกต่อผลของการกระทำ ไม่ว่าจะเป็นผลนั้นจะเกิดขึ้นโดยทันทีหรือสะสมในระยะยาวก็ตาม แนวคิดนี้มีได้เน้นเพียงการหลีกเลี่ยงบาป แต่เสนอภาพของชีวิตที่มีความรับผิดชอบทางศีลธรรมเป็นหลัก การมีจิตสำนึกเช่นนี้ทำให้ผู้ฟังไม่เพียงกลัวผลกระทบในเชิงลบ แต่ตระหนักถึงคุณค่าของการกระทำที่สุจริต เมตตา และเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น ในเชิงปฏิบัติ ไบเซียมซีทำหน้าที่คล้ายคำเตือนทางจริยธรรมที่กระตุ้นให้บุคคลตั้งคำถามกับการกระทำของตนเองอยู่เสมอ อีกทั้งยังสะท้อนคติความเชื่อร่วมระหว่างพุทธ-จีนที่ถือว่าบุญบาปไม่ใช่เพียงเรื่องศาสนา แต่เป็นกลไกทางคุณธรรมที่

กำหนดสมมูลของชีวิต สังคม และจักรวาล การดำรงตนอย่างมีจิตสำนึกต่อบุญ-บาปจึงเป็น การดำรงอยู่ที่เคารพในความยุติธรรมเชิงจริยธรรมอย่างลึกซึ้ง ใบเขียวซีตาลเจ้าโรงเกือก นำเสนอแนวคิดเรื่องบุญ-บาปในลักษณะของกฎแห่งความรับผิดชอบที่มีได้บังคับด้วย อำนาจภายนอก แต่ปลูกฝังผ่านจิตสำนึกภายใน เป็นเครื่องมือกล่อมเกลாதองจริยธรรม ที่เรียบง่ายแต่มีพลังในการหล่อหลอมพฤติกรรมของผู้ฟังในระยะยาว

2.10 ให้ความหมายแก่อ้อยคำในฐานะคำสอนชีวิต อ้อยคำในใบเขียวซีตาลเจ้าโรงเกือก มิได้ทำหน้าที่เพียงสื่อสารข้อความในเชิงพยากรณ์หรือแนะนำพฤติกรรมเฉพาะหน้า แต่มี สถานะเป็นคำสอนชีวิตที่กลั่นจากภูมิปัญญาทางศาสนา จริยธรรม และวัฒนธรรมอันสั่งสม มาอย่างยาวนาน อ้อยคำประเภท “จง...”, “อย่า...”, “ให้...”, หรือ “หมั่น...” ไม่ได้ทำหน้าที่ เป็นเพียงคำสั่งในเชิงภาษา แต่เป็นวัจนกรรมที่เปี่ยมด้วยพลังเชิงสัญลักษณ์ซึ่งแฝงด้วยเจตนารมณ์ ในการชี้นำและหล่อหลอมการดำรงอยู่ของมนุษย์ในสถานะที่ไม่แน่นอน ใบเขียวซีตาลจึงมี ลักษณะเฉพาะในฐานะวัตถุแห่งอ้อยคำศักดิ์สิทธิ์ที่ผู้ฟังไม่เพียงอ่านข้อความเพื่อรู้อนาคต แต่ใช้ตีความอ้อยคำเหล่านั้นเพื่อหาทิศทางที่เหมาะสมในชีวิตจริง ในแง่นี้ ใบเขียวซีตาลทำหน้าที่ คล้ายปริศนาธรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้รับสารได้ไตร่ตรอง สำรวจตน และเชื่อมโยงเนื้อหา กับสถานการณ์ชีวิตเฉพาะของตนเอง อ้อยคำในใบเขียวซีตาลมีสถานะเป็นเครื่องมือทางภาษา และวัฒนธรรมที่บูรณาการทั้งศรัทธา เหตุผล และจริยธรรมเข้าไว้ด้วยกันอย่างกลมกลืน มิใช่เพียงภาษาที่อ่านผ่านแล้วจบ หากแต่เป็นอ้อยคำที่อยู่ในใจและถูกนำไปใช้เป็นแนวทาง ของการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่าในระยะยาว ใบเขียวซีตาลเจ้าโรงเกือกสะท้อนวิธีคิด ในการดำรงชีวิตที่มีรากฐานจากความเข้าใจตนเอง ความเชื่อมั่นในผลของการกระทำ และความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมทางสังคมและจิตใจ อ้อยคำที่ปรากฏมิใช่เพียงคำปณิธาน หรือการทำนาย หากเป็นอ้อยคำที่กระตุ้นให้ผู้ฟังพิจารณาชีวิตด้วยความรอบคอบ พร้อมเปิดโอกาส ให้เกิดการทบทวนตน ปรับพฤติกรรม และเลือกเส้นทางชีวิตที่เหมาะสมกับตนเอง ใบเขียวซีตาล ทำหน้าที่เป็นเครื่องมือทางวัฒนธรรมที่ให้ทั้งทิศทาง ความกล้า และความหวังในการดำรงชีวิต อย่างมีความหมายท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของสังคม

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาทฤษฎีทางภาษาในใบเขียนซีของศาลเจ้าโรงเกือก เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร โดยอิงกรอบวิเคราะห์วาทกรรมตามแนวคิดของ Searle (1976) ซึ่งชี้ให้เห็นว่า ถ้อยคำในใบเขียนซีมิได้ทำหน้าที่เพียงการทำนายหรือแสดงความเชื่อทางศาสนา หากแต่ทำหน้าที่เป็นการกระทำทางภาษา ซึ่งผู้พูดหรือผู้สร้างข้อความมีเจตนาชัดเจนในการส่งผลต่อผู้ฟังในระดับจิตใจ พฤติกรรม และการตัดสินใจ การจำแนกวาทกรรมออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ วาทกรรมชี้แนะ วาทกรรมบอกกล่าว วาทกรรมแสดงความรู้สึก และวาทกรรมผูกมัด ช่วยให้สามารถวิเคราะห์เจตนาการสื่อสารในเชิงระบบ และเปิดเผยเจตนาภาษาที่ฝังอยู่ในวัฒนธรรมของชุมชนไทย-จีนอย่างเด่นชัด ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Austin (1962) ที่เสนอว่า “คำพูดคือการกระทำ” และได้รับการต่อยอดโดย Searle (1976) ว่า ถ้อยคำในบางบริบทในพิธีกรรมทางศาสนาสามารถสร้างผลกระทบที่มีนัยต่อความรู้สึก การตัดสินใจ และพฤติกรรมของผู้รับสาร ในทำนองเดียวกัน Assmann (2011) ยังอธิบายว่า ถ้อยคำในพิธีกรรมทางศาสนาไม่เพียงแต่ทำหน้าที่สื่อสารเท่านั้น หากยังมีบทบาทเป็นตัวกลางในการถ่ายทอดความทรงจำทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะในบริบทของภาษาแบบแผนและถ้อยคำศักดิ์สิทธิ์

จากการวิเคราะห์ในระดับแนวคิด ใบเขียนซีของศาลเจ้าโรงเกือกสะท้อนแนวทางการดำเนินชีวิตที่เชื่อมโยงศรัทธา เหตุผล และคุณธรรมเข้าด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของความเข้าใจในกฎแห่งกรรม การรู้จักไตร่ตรองและใช้สติ การยึดมั่นในความดี ความกตัญญู ต่อบรรพบุรุษ การเผชิญกับความไม่แน่นอนของชีวิตอย่างสงบ ไปจนถึงการมองเห็นพลังของศรัทธาและความหวังในฐานะเครื่องมือในการประกอบจิตใจ นอกจากนี้ ผลการศึกษายังสนับสนุนข้อค้นพบของ กำพล แสงบุญสถิต (2557) ที่วิเคราะห์ใบเขียนซีในฐานะเครื่องมือสื่อสารสุขภาพ โดยชี้ว่า ถ้อยคำในใบเขียนซีมีเนื้อหาครอบคลุมทั้งด้านร่างกายและจิตใจ และมักใช้วาทกรรมประเภททำนายและแนะนำเป็นหลัก สื่อสารผ่านโครงสร้างทางศาสนาเพื่อเสริมสร้างสุขภาพของผู้เสี่ยงทาย ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ใบเขียนซีเป็นมากกว่าคำทำนาย หากแต่เป็นถ้อยคำที่มีพลังในระดับจิตสำนึก ขณะเดียวกันผลการศึกษา ก็สอดคล้องกับ มะลิ จรุงเกียรติ (2549) ศึกษาวรรณกรรมใบเขียนซีของวัดในภาคกลาง และพบว่า ถ้อยคำในใบเขียนซีมักทำนายด้านความรัก ดวงชะตา อาชีพ การเดินทาง และการมีบุตร โดยลงท้ายด้วย

คำแนะนำในการสะเดาะเคราะห์หรือทำบุญเพื่อความสบายใจของผู้รับสาร ทั้งยังสะท้อนความพยายามของผู้สร้างข้อความในการปลูกฝังแนวทางดำเนินชีวิตด้วยวิธีที่เชื่อมโยงกับศาสนาและวัฒนธรรม และสโรชา รัตนเพียร (2560, หน้า 32–33) ยังชี้ว่าการเสี่ยงเซียมซีในสังคมไทยมีความสำคัญทางวัฒนธรรมในฐานะ“ที่พึ่งทางใจ” ซึ่ง ช่วยเสริมความมั่นคงให้แก่ผู้คนในภาวะไม่แน่นอนของชีวิต และสะท้อนแนวโน้มของวาทกรรมที่หล่อหลอมความเชื่อทางจิตวิญญาณและการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล

ใบเซียมซีของศาลเจ้าโรงเกือกคือพื้นที่ทางวัฒนธรรมที่สะท้อนการประสมประสานระหว่างภาษา พิธีกรรม และวิถีคิดของชุมชนไทย-จีน อย่างกลมกลืน โดยทำหน้าที่เป็นทั้งเครื่องมือสื่อสาร และเครื่องมือหล่อหลอมชีวิต ผ่านภาษาที่เปี่ยมด้วยความหมาย มีพลังในการนำทางผู้คนให้ดำรงชีวิตด้วยความหวัง ความรับผิดชอบ และจิตสำนึกในคุณธรรม ท่ามกลางสังคมที่เต็มไปด้วยความเปลี่ยนแปลงและความไม่แน่นอนของชีวิต

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. 2563. **ศาลเจ้า 100 ปี**. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.
- กำพล แสงวงบุญสถิต. 2557. ศึกษาใบเขียนซีสี่อู่สุขภาพ. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต** 9 (16-17): 38-53.
- มะลิ จรุงเกียรติ. 2549. การศึกษาวรรณกรรมใบเขียนซีของวัดในจังหวัดภาคกลาง. สารนิพนธ์หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศาลเจ้าโรงเกือก. ม.ป.ป. **ใบเขียนซีศาลเจ้าโรงเกือก**. กรุงเทพฯ: สัมพันธ์วงศ์.
- สโรชา รัตนเพียร. 2560. บทวิเคราะห์คำทำนายเขียนซีในบริบทสังคมไทย. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น** 34(1): 32-68.

ภาษาอังกฤษ

- Assmann, J. 2011. **Cultural memory and early civilization: Writing, remembrance, and political imagination**. Cambridge University Press.
- Austin, J. L. 1962. **How to do things with words**. Oxford University Press.
- Searle, J. R. (1976). A classification of illocutionary acts. **Language in Society** 5(2): 1-23.